

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD-KEMPENLAND

2e jaargang

april 1972

nr. 5

Redactie: w.Klaasen, archivaris

Redactieadres: Torenstraat 1, Oirschot

tel. 04997 - 1424, toestel 001

De prijs voor een abonnement bedraagt f 4,50 per jaar, te storten op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met vermelding: abonnement Campinia.

GRAAG UW AANDACHT VOOR HET VOLGENDE 1!

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

L.S.,

Jammer dat vele abonnees de eerste bladzijde van ons laatste januari-nummer niet gelezen hebben. Anders zouden zij de abonnements-gelden voor:de eerste ewtweedejaargang reeds betaald. hebben. Gezien echter onze beperkte oplage (maximum 1000) en het feit, dat er nog steeds nieuwe aanmeldingen binnenkomen, wilden wij gaarne weten, of U ons UW financiële steun zult blijven verlenen. Stort derhalve de door U verschuldigde-abonnementsgelden van 1 x respektievelijk 2 x s 4,50 uiterlijk v66r 15 april a.s. op postgiro 1069032 van de gemeente Oirschot met de vermelding: abonnement Campinia. Het zal U duidelijk Zijn,' dat de nieuwe kledij van Campinia verhoogde kosten voor ons met zich meebracht. Desondanks hebben:wij de oude abonnementsprijs dit jaar voor U willen handhaven.. Gaarne Willen, wij echter zo spoedig mogelijk alle gemaakte:kosten voldoen en rekenen hierbij op Uw vriendelijke medewerking. Mocht U reeds enkele dagen geleden uw betaling hebben gestort, die hier nog niet binnengekomen, dan gelieve U dit verzoek als niet geschreven te: beschogwen.

Wij danken U hartelijk voor Uw medewerking.

De rédaktie van Campinia.

Geachte abonnee,

Met voldoening kunnen wij U mededelen, dat het aantal abonnees de 800 reeds lang is gepasseerd. Wekelijks komen er nog nieuwe aanmeldingen binnen. De inbreng van onze lezers is groeiende in kwantiteit en in kwaliteit. De publieke belangstelling wordt steeds groter. Een bijzonder verheugend effect van Campinia en de activiteiten rond Campinia zien wij in het sterk stijgende aantal bezoekers voor ons archief en onze bibliotheek. Er zijn soms dagen, dat 20 a 25 scholieren de bronnen en de litteratuur der historie hier komen raadplegen en het is zeer verblijdend, dat het onderwijzend personeel deze jeugdigen bij hun onderzoekingen aktiveert en stimuleert. Een vaak gehoorde reactie van lezers is, dat Campinia naast bronnenpublicatie en -interpretatie een periodiek is, die voor elk wat wils biedt. Wij willen ons daarop echter niet beroemen. Dit is een werk van velen en van U allen. Gaarne zullen wij op de ingeslagen weg voortgaan en trachten in teamverband met Uw aller medewerking in de loop der jaren de juiste historische toedrachten te achterhalen en het ware gezicht van het verleden of van het oude heem te rekonstrueren met zijn licht- en schaduwzijden.

Dank zij U allen, kunnen wij U thans de eerste aflevering 1972/73 in een zeer handig formaat en keurige offsetdruk aanbieden. Hiermede voldoen wij aan een belofte in april 1971 gedaan. Aan al degenen, die ons bij de totstandkoming van deze uitgave advies en medewerking hebben verleend, willen wij onze oprechte dank betuigen. Het ligt in de bedoeling ons blad in de toekomst met fotografische reproducties te verluchten. Gedurende dit jaar nog zal Campinia qua uiterlijk diverse metamorfosen ondergaan. Willen wij echter in verband hiermede een toekomstig nadelig saldo vermijden, dan zal het jaarabonnement volgens onze berekening met ingang van 1 april 1973 omhoog moeten gaan. Wij hopen en verwachten, dat onze abonnees te zijner tijd met de kostenverhoging kunnen akkorderen. Voor dit lopende jaar willen wij ondanks reeds gestegen kosten de oude prijs van f 4,50 handhaven.

In de komende tweede aflevering van de tweede jaargang zal ook aan de oude archieven, de historie en het heem van andere Kempische plaatsen aandacht worden besteed. Ook onderwerpen van algemeen historisch belang zullen ter sprake komen. Op deze wijze zullen onze abonnees in de loop der komende jaren een enorme historische en een kostelijke heemkundige dokumentatie opbouwen, voorzien van alfabetische indices op persoonsnamen, toponiemen en op een keur van historische en heemkundige onderwerpen.

Wij houden ons verder aanbevolen voor suggesties uit onze lezerskring en wensen U allen de "sensus historicus" toe.

De redactie.

I NHOUD

I.	De duivel en de deurwaarder (Opgetekend door Cornelius Rijken)	1
II.	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst- Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	2
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burge- meesters, armmeesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven- Blaarthem verenigde dorpen (vervolg)	7
IV.	Het jaarkeurboek van de Vrijheid en Heerlijkheid Oirschot-Best (vervolg)	11
V.	De Oirschotse oorkonden van 1311 - 1791 (vervolg)	18
VI.	Oude toponymica (vervolg)	25
VII.	Genealogica (vervolg)	27
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot (vervolg)	32
IX.	De expositie "Docerend Verleden" te Best	36
X.	Lijst van Kempische steden, vrijheden, dorpen en kloosterbezittingen in 1526 met opgave van het aantal haardsteden en hun bijdrage in de bede	37
XI.	Lezers leveren hun bijdrage	38
	1) Antwoord op de vraag van A. van Esch te Oirschot in Campinia, jaargang 1, aflevering 4, blz. 211, nr. 7 (door F.W.Smulders te 's-Her- togenbosch)	38
	2) Genealogische aantekeningen bij de tweede en derde aflevering van Campinia (door A. van Esch, Oirschot)	38
	3) "De tijd tussen de eerste postzegel en het nieuwe postkantoor", enige historische aanteke- ningen over de posterijen te Best. (door C.B.J. van den Biggelaar, Best)	40

I. DE DUIVELEN DE DEURWAARDER

(sprookje opgetekend door Cornelius Rijken,
onderwijzer te Veldhoven, in 1930).

Wie heeft wel niet eens de uitdrukking gehoord: "'t is gemeend", zei de duivel, "en hij nam den deurwaarder mee"?

Ik zal je vertellen, aan welk feit deze uitdrukking haar ontstaan te danken heeft.

Op een keer ging een deurwaarder van het Kantongerecht Oirschot uit om aanmaningen te doen bij nalatige belastingbetalers. Op den eenzamen weg tussen Vessem en Knegsel ontmoette hij den duivel in levende lijve. Ze knoopten een gesprek met elkander aan en deelden elkaar mee wat het doel van hun tocht was. De duivel was er op uitgegaan om zielen te winnen. "op welke wijze wil je dat doen en over welke zielen heb je de macht?" informeerde de nieuwsgierige deurwaarder. "Dat zal ik je zeggen", antwoordde satan. "Als er ergens in een huis gevloekt of iemand verwenscht wordt, dan heb ik het recht, die mensen op staanden voet in te palmen en naar de hel te slepen. Maar", voegde hij er bij, "die vloeken en die verwenschingen moeten ook werkelijk gemeend zijn. Anders reikt mijn macht zoo ver niet."

"Dan luister je zeker hier en daar wel aan de deuren en vensters!"
"Soms wel!"

Onder dat gesprek zetten zij hun tocht voort en kwamen op het gehucht Broekeneind onder Hoogeloon nabij een herberg, waar het zeer rumoerig toeging. Daar werd gevloekt en getierd en men schold elkaar voor al wat lief was.

"'t is hier nie pluis", zei de deurwaarder. "Hier kan je je macht eens tonen. Pak ze nou!" "Neen", zei satan, "dat gaat zoo niet. Dat is niet gemeend. Dat hoort men zoo vaak in die boerenherbergen. Die mensen weten en menen het niet, wat ze zeggen. Over een paar minuten zijn die weer de beste maatjes:"

Ze vervolgden hun weg. In een alleenstaande hut in "'t Zand" te Knegsel hoorden ze hooggaande ruzie tusschen man en vrouw. De man dreef zijn wederhelft de woning uit meteen bezem onder de woorden: "loop voor den duivel; ik wou, dat de ratten je uitholden en je levend opvraten!" "Pak d'.r!" zei de deurwaarder, die wel eens gaarne een staaltje van satans kunst wou zien.

"Dat kan ik niet!" zeit-ie, "die mensen hebben vanmorgen een kruis met wijwater gemaakt en op dezulken heb ik geen vat:"

Weer ging het verder. Eindelijk kwamen ze bij het huis in het kerkdorpje Knegsel, waar de deurwaarder moest "manen". Ieder van ons weet wat een kruis de verschijning van een deurwaarder bij een nalatigen belastingbetaler betekent. Toen de eigenaar dan ook den man der wet zag naderen met zijn onvriendelijk gezicht, zei hij nijdig tot zijn vrouw: "vervloekt! daar is die verwenschte deurwaarder, ik wou, dat de duivel hem oppakte en meevoerde naar de hel."

"DAT IS GEMEEND:" zei satan tot zijn verbluftten metgezel en ..... beiden verdwenen op hetzelfde oogenblik.

(N.B. Zou de opvolger van den meegevoerden deurwaarder later hier nog een aanmaning of waarschuwing hebben gebracht? Dat wou ik wel eens weten.)

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM.

(vervolg)

181. Z. 9-4-1615 blz. 67/4

Goijart Joris heeft verkocht en overgedragen een rentebrief van 4 gulden en 18 stuiver aan Andries Jan Tijssen, welke pacht Jan Henrick op 12-2-1597 had beloofd uit een heiveld te Zeelst. Deze rente heeft Goijart Joris verkregen van zijn grootvader Lijbert Goijarts.

Schepenen: Antonis Ariaens - Henrick Jans.

182. Z. 9-4-1615 blz. 68/1

Door wijze mannen is het geschil tussen Jan Rutten als momber van de minderjarige kinderen van Ruth Janssen en diens vrouw Armeken Wouters Janssen enerzijds en Philips Janssen anderzijds bijgelegd: Philips Janssen zal aan de kinderen van Ruth Janssen 200 gulden ineens betalen voor hun kindsgedeelte in de nalatenschap van hun grootvader Wouter Janssen. Jan Rutten als momber van genoemde minderjarige kinderen (Jan, Meriken en Hendriksken Rutten) en Hendrik en Goijart Janssen verklaren, dat Philips Janssen en zijn nakomelingen onbelast zullen zijn en blijven.

Schepenen: Antonis Ariaens - Michiel Pauwels.

183. Z. 9-4-1615 blz. 68/2-3

Jacob Janssen als man en momber van Henricksken, de dochter van Wouter Janssen, heeft overgedragen aan zijn zwager Philips Janssen het kindsgedeelte, dat zijn vrouw van Wouter Janssen is aangestorven. Philips belooft hiervoor op Lichtmis 1616 te zullen betalen 123 gulden.

Schepenen: Antonis Ariaens - Michiel Pauwels.

184. Z. '15-5-1615 blz. 68/4 - 69/1

Eliisabeth, de weduwe van Jan. Antonis, geassisteerd door haar momber, heeft krachtens testament van 15-5-1609, gemaakt door haar en haar man in leen overgegeven aan Jobst Marcelissen en diens zoon Willem Joosten een akker met toebehoren op het Horenven te Zeelst, die Jonker Goijart van Eijck de afgelopen jaren in leen heeft gehad (belendende percelen: Gerart Aertssen en Aleijt, de weduwe van Antonis Willems). Voorwaarde is, dat Eliisabeth de akker in huur en gebruik zal hebben voor een jaarlijkse pacht van 6 gulden en 5 stuiver, eerste vervaldag 1 mei a.s. tot St.-Jansdag (Baptist) daarna. Mocht de huur op St.-Jansdag niet betaald zijn, dan mogen Joost en zijn zoon de halve opbrengst van de akker binnenhalen, zoals ook Jonker Goijart van Eijck heeft gedaan. Een tweede voorwaarde is, dat Eliisabeth de akker altijd zal mogen lossen met een bedrag van 100 gulden, opzegtermijn Lichtmis tevoren. Zodra Willem Joosten meerderjarig wordt (d.i. in 1622), mogen Joost en Willem ook opzeggen. Eliisabeth zal verplicht zijn het bedrag van 100 gulden en de verlopen pachten te

betalen.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

185. Z. 15-5-1615 blz. 69/2

Corstiaen Janssen verklaart schuldig te zijn aan Willem, de zoon van Joost Marcelissen, van 1 april af tot over 3 jaar een bedrag van 29 gulden 13 stuiver en 3 oort. Wat hij tussendoor betaalt, zal op zijn schuld in mindering worden gebracht. Arian Danielissen staat voor hem borg.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.
(afgelost op 16-5-1618)

186. Z. 17-5-1615 blz. 69/3 - 70/1

Testament van Peter Michielsens: de kinderen van zijn zuster zullen in plaats van hun moeder komen en met zijn broeder Jan delen in alle achtergelaten goederen na zijn en zijns moeders dood.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

187. Z. 28-5-1615 blz. 70/2

Frans Ariaenssen verklaart schuldig te zijn aan Jan Bartholomeus, de mombler der kinderen van zijn broeder Lippen, van Lichtmis j.l. tot over drie jaar een bedrag van 40 gulden tegen een rente van 6 gulden 5 stuiver per honderd per jaar. Hij mag aflossen op Lichtmis, indien hij twee maanden tevoren opzegt.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.
(afgelost in 1625)

188. 4-6-1615 blz. 70/3 - 71/1

Peter, zoon van Jan Janssen van Knechsel, verklaart mede namens zijn broer en zusters schuldig te zijn aan Art Henricx als mombler van de minderjarige kinderen van Goijart Corstiaens Artssen van Lichtmis a.s. tot over een jaar een bedrag van 56 gulden. Wat hij tussentijds reeds betaalt, wordt op dit bedrag in mindering gebracht. Deze, schullik bekentenis is oorspronkelijk afgegeven door Jan Janssen van Knechsel aan Corstiaen Artsen van Gestel op 29-12-1599 en was ondertekend door Jan Janssen van Knechsel, Art Willem Gijartsen en WilleM Corstiaens de Base. Deze oude obligatie is hiermede gekasseerd.

Schepenen: Henrick Willems - Pauwels Mathijssen.

189. 21-4-1615 blz. 71/2

Testament van Henrick Mateeusen en diens vrouw Lijsken: Henrick maakt Lijsken tot universeel erfgenaam van alle goederen die hij bezit en die hem van zijn ouders zijn aangestorven en nog zullen aansterven, voor het geval hij eerder komt te overlijden en er geen wettige kinderen aanwezig zijn. Mocht er een kind worden geboren, dan komt dit in de plaats van de vader. Mocht het kind overlijden, dan komen de goederen na de dood van Lijsken aan de wettige erfgenaam van Henrick. Lijsken maakt hetzelfde testament ten opzichte van Henrick.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacobs.

190. 24-4-1615 blz. 71/3 - 72/1

Overeenkomst tussen de momblers en voogden der minderjarige kinderen van Peter Francen, verwekt bij Aleijda (dochter van Marten Janssen) enerzijds en Jacop toosten als man en mombler van genoemde Aleijda: Jacop mag de have en de schaar behouden. hij mag het hout. scharen zonder enige restitutie. Hiervoor zal hij de kinderen moeten onderhouden (kost, kleding en alimentatie) en wel tot hun meerderjarigheid. Aan Marten, zoon van Aleijda, zal hij zijn ambacht leren. Tevens zal hij alle wettige schulden betalen en aan Matheeus Wouters de verlopen pachten. Zodra de kinderen meerderjarig worden of gaan trouwen, zal Jacop moeten betalen zoals voorgeschreven is. Tevens verkrijgen de kinderen bij de scheiding een "beddeken" en een "tresoorken" (indien dan nog aanwezig). Voor het geval dat hij eerder overlijdt, stelt hij als borg zijn "schare" en zijn koeien.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacobs.

191. 9-6-1615 blz. 72/2

Overeenkomst tussen Dirck vanden Hove en Jan Janssen als momblers en voogden over de minderjarige kinderen van Jan Wilbertssen enerzijds en Jan Wilbertssen anderzijds inzake een schuld van 25 gulden, die Jan Wilbertssen aan Cornelis Heerenbeecx te 's-Hertogenbosch moest betalen nog v66r de tijd dat hij met Heijlken Wilberts gehuwd was, en aangaande een zekere schop, die Jan en Heijlken voor het woonhuis van Heijlken hadden gezet onder de voorwaarde, dat Jan tot betaling van de 25 gulden de som van 141 gulden zou geven, waarin ook begrepen de 3 gulden, die Jan aan de vermelde kinderen schuldig was. De schop zal eigendom van Jan Wilbertssen blijven en de kinderen kunnen hierop geen recht doen gelden.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

192. Z.V.B. 9-6-1615 blz. 72/3 - 73/1

Henrick Janssen, vorster van het gericht van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem, verklaart schuldig te zijn aan Catharina Jan Gijsbrechts een bedrag van 25 gulden van nu tot over een jaar. Mocht Catharina in de loop van het jaar financiële moeilijkheden krijgen, dan zal Henrick haar geven wat zij direkt nodig heeft en Wei in korting op het bedrag, dat hij haar schuldig is.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

193. B. 12-6-1615 blz. 73/2

Peter Jacobs als man en mombler van Aleida, heeft overgedragen aan Henrick Henricxen een rentebrief van 2 gulden per jaar met 2 jaar achterstand, die Frans Mártenssen eerder beloofd had aan Barbara Willem Handtschoomakers en wel uit huis, hof en boomgaard in de parochie van Blaarthem volgens schepenbrief van 8-2-1565.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

194. Z. 15-6-1615 blz. 73/3

Henrick Willémssen heeft overgedragen aan Poeloff Wouterssen een stuk

weiland in het Muggenhool te Zeelst (belendende percelen: Andries Henrick, Jan Janssen Staessen en Gerart Artssen), zoals hij door koop verkregen had van Michiel Pauwels.

Schepenen: Michiel Pauwels - Willem Marcelis.

195. Z. 15-6-1615 blz. 73/4

Roeloff Woutersen belooft aan Henrick Willemssen tot Lichtmis a.s. voor de bovenvermelde overdracht (zie nr. 194) te zullen betalen 114 gulden en 21 stuiver.

Schepenen: Michiel Pauwels - Willem Marcelis.

196. Z.M. 16-7-1615 blz. 73/5 - 74/1

Jacob Marcelissen heeft als man en momber van Mariken, dochter van Jan Janssen Bliccx, verkocht en overgedragen aan Frans, zoon van Jan Henrick, alias Populiers, het erf dat hem gedeeltelijk via zijn vrouw was aangestorven van Jan Janssen Bliccx en diens vrouw Elijsabeth, de ouders van Mariken, en dat hij gedeeltelijk gekocht had van zijn medeërfgenen: te weten vijf achtste van de goederen van Jan Bliccx en diens vrouw Elijsabeth, gelegen in de parochie van Zeelst en Merefelt

a) het oude aarsgelag met de Staxdries te Zeelst (belendende percelen: de Bocht van de genoemde erfgenamen, de Haverdries en het Havervelt, de Gemeijnt), b) vijf achtste in de genoemde Bocht (belendende percelen: de Gemeene of Carre-straat, de Staxdries en Jan Pauwels), c) een stuk erf, genoemd "Het Heijvelt" (belendende percelen: de Weijerdries de Gemeijnt en het Hávervelt), d) vijf porties in de Zoeacker (belendende percelen: het erf van de kinderen en erfgenamen van Mijs Claessen, Berta Cornelis, Everart Henricx, - deze aan de vier aan elkaar gelegen porties - en aan de vijfde portie: Jan Pauwels, Everart Henricx en Mijs Claessen), e) een half Bochtken in de Haeswinckel (belendende percelen: Jan Pauwels, Henrick Jansen, Zeger Henricx en Willem Michiels), f) een vierde van de akker achter de Haeswinckel (belendende percelen: Berta Cornelis, Mijs Claeus, Clara vanden Bosch, Conegunda, de weduwe van Jan Janssen), g) de helft van het heiveld, genoemd het Boeckendevelt (belendende percelen: Jhr. Goijart van Eijck, Everart Henricx, Jan Janssen, alias Neeskens, de Gemeijnt) Jaarlijkse renten hieruit te betalen door de koper: 1. drie en een half mud rogge van Oerlese maat aan de erfgenamen van Dierick Jacops, 2. aan de pastorie van Eersel vijf achtste in 6 lopen rogge, 3. de grondcijns aan de Heer van Oerle.

Schepenen: Michiel Pauwels - Willem Marcelis.

197. Z.M. 16-7-1615 blz. 74/2 - 75/2

Frans Janssen verklaart schuldig te zijn aan Jacob Marcelissen voor elk lopen zaad der bovengemelde goederen (zie nr. 196) 27 gulden: bij de beoorkonding 100 gulden, op Lichtmis a.s. 150 gulden en de rest (107 gulden) op aanwijzing van de verkoper. Als borgen treden op Goijart Janssen en Willem Janssen. Frans Janssen verklaart, de borgen geheel schadeloos te houden.

Schepenen: Michiel Pauwels - Willem Marcelis.

(de eerste termijn bij de beoorkonding betaald, de tweede is ook be-

taald, en nog 20 gulden van een heiveld betaald op 18-9-1616 in presentie van sekretaris Bunnens.)

198. Z.M. 16-7-1615 blz. 75/3-6

Henrick, de zoon van Jacob Marcelis, verzoekt Frans Janssen, de koper van bovenvermelde goederen (zie nr. 197), hem de gekochte erfgoederen krachtens naderschap over te dragen, aangezien hij, de verkoper (zijn vader) nader in den bloede is. Frans Janssen gaat hiermede akkoord. Henrick, die echter geen middelen heeft om deze overdracht te betalen ziet tenslotte van de naderschap af en stelt Frans Janssen geheel in zijn plaats.

Schepenen: Michiel Pauwels - Willem Marcelis.

199. B. 26-7-1615 blz. 75/7 - 76/1

Lijbert Henricx heeft overgedragen aan Bartholomeus Henricx van - der Waerden een stuk grond met turfputten (vroeger groesland) in de parochie van St.-Lambertus te Blaarthem (belendende percelen: de verkoper, Adr. Jacobs, Henrick Thomas, Gijsb. Janssen en de koper).

Schepenen: Willem Marcelis - Antonis Ariaens.

200. B. (KOPIE) 15-3-1615 blz. 76/2

Joost Matheeuwssen vande Sande en Dirick vanden Brouck verklaren ontvangen te hebben van Jhr. Goijart van Eijck 80 Carolusgulden (á 20 stuiver) voor de aflossing van een erfmud rogge met alle verlopen pachten, staande op de tienden en goederen van Goijart van Eijck in de parochie van St. -Lambrecht te Blaarthem. Dit erfmud rogge hadden Joost Matheeuwssen en Dirick vanden Brouck per koop verkregen van de erfgenamen van Reijnder Willemssen. Joost en Dirick beloven alle desbetreffende dokumenten aan Goijart van Eijck te zullen geven. Was getekend: Joost Matheeuwssen vanden Sande, Dierick vanden Brouck, en de getuigen: Henrick van Asperen (pastoor te Blaarthem), Joost Lijbrechts, Henrick Janssen (vorster). Pro vera copia: sekretaris Eijmans.

201. B. 17-7-1615 blz. 76/3

Philips Janssen heeft overgedragen aan Henrick Thomas een weiland, genoemd "De Putte" (gedeeltelijk met water of putten), in de parochie van St.-Lambrecht te Blaarthem bij de "Capparden" (belendende percelen: de goederen van het klooster der Claren te Den Bosch, Bartholomeus Henrick, Gijsbert Janssen en Jan Ariaens.)

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

202. 20-7-1615 blz. 77/1

Jan Willemssen verklaart schuldig te zijn aan Mechteld, de weduwe van Luijcas Wálravens, van Lichtmis a.s. tot over 3 jaar de som van 365 gulden (lening). Wat hij tussentijds afbetaalt, zal op zijn schuld worden gekort.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacobs.

203. 2-8-1615 blz. 77/2

Jan Janssen van Aelst en zijn vrouw Lucia voegen aan hun testament van 30-9-1608 de volgende codicille toe: hun dochter Anna zal na hun beider dood erven de hoge carre, de eertcarre, de ploeg, de eg, het weefgetouw met het gereedschap, de beste kiste (dus beter dan die hun zoon Jan heeft gehad), de zetel die tegenwoordig in het huis staat, en wel voor haar getrouwe dienst.

Schepenen: Wilhelmus - Michael.

204. 2-8-1615 blz. 77/3 - 78/1

Ariaen Artssen als vader en momber van zijn minderjarige kinderen, verwekt bij Jenneken, de dochter van Dierick Henricx, en Andries Henricx als momber van Geértruijd, dochter van Dierick Henricx, verklaren schuldig te zijn aan Dingen, de weduwe van Willem Pauwels, van 1 mei j.l. tot over 4 jaar een bedrag van 125 gulden tegen een jaarlijkse rente van 6 gulden en 10 stuiver. Onderpand zijn alle goederen van genoemde kinderen. De obligatie is afkomstig van een schuldbrief van hun grootvader aan Pauwels Henricx. Mocht Dingen tussentijds voor haar onderhoud geld nodig hebben, dan zijn de schuldenaars verplicht, haar van het nodige te voorzien, hetgeen dan in mindering wordt gebracht op hun schuld.

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN VERENIGDE DORPEN.

(vervolg)

141. Z. Waalre zonder datum 2/30v

Willem van Heijst en Matthijs Baselmans, respektievelijk timmerlieden van de heerlijkheid Waalre en het dorp Zeelst, verklaren de Nieuwe Brug over deDommel tussen Waalre en Zeelst te hebben geïnspekteerd (de brug werd op 8 juni 1774 publiek aanbesteed, voor 465 gulden, aannemer Huijbert van Elek uit de heerlijkheid Liempde). Het werk werd door hen loffelijk bevonden in alle delen, uitgezonderd de vleugels, die van het bestek afwijken maar niet gemakkelijk anders gemaakt konden worden.

142. Z. 27-3-1775 2/31

Extrakt uit de resoluties van de Raad van State inzake de verklaring van de schepenen te Zeelst, dat zij het in het voordeel van het Land en ter wegneming van vele geschillen tussen de pachters van 's Lands Klumpentienden en partikuliere tiendheffers dienstig oordelen, dat niet alleen de Pastorietiede in de administratie van de rentmeester Verster en de andere Landstienden in de administratie van de rentmeester de Kempenaar, maar ook die van de partikuliere tiendheffers, die vaak en zelfs op onderscheiden wijze van een en dezelfde akker tienden genieten, op deze wijze worden geregeld en van andere goed

gescheiden worden en wel zo, dat uit die scheiding geen geschillen kunnen ontstaan. De regenten van Zeelst worden gelast, de oorzaken van de disputen na te gaan en na verhoor van de partikuliere tiendheffers en van oude landstiendpachters bepalingen te maken, welke de geïnteresseerde partijen kunnen bevredigen.

143. Z. 30-5-1775 2/32r

Vergadering van de schepenen van Zeelst, waarbij wordt goed gevonden en besloten, voor het jaar 1775/76 (1 mei - 30 april) behalve de tot een derde van de verponding gefixeerde reële omslag ook nog een personele omslag in te vorderen.

144. V. 31-5-1775 2/32v

Vergadering van president en schepenen te Veldhoven, waarbij wordt besloten, voor het jaar 1775/76 (1 mei - 30 april) een personele omslag in te vorderen van 350 gulden en 4 stuiver.

145. B. 1-6-1775 2/33r

Vergadering van de schepenen van Blaarthem, waarbij wordt besloten, voor het jaar 1775/76 (1 mei - 30 april) een personele omslag in te vorderen van 133 gulden 10 stuiver en 8 penningen.

146. Z. 12-6-1775 2/35v-39v

Kopie van een brief van de regenten van Zeelst aan de Raad van State inzake een reglement voor tiendheffingen. De meest kundige pachters van de Landstienden en partikuliere tienden, te weten Johan van Oosterbos, Arnoldus Coppelmans, Hendrik van Dinter en Joost van der Heijde zullen samen met de regenten op 1 mei een nieuw reglement opstellen, waardoor de jaarlijkse meningsverschillen tussen de verschillende pachters en tiendheffers zullen worden opgeheven. Er zijn soms twee tiendheffers, die uit hetzelfde goed ieder de helft krijgen en soms is ook de afbakening niet meer goed te zien. Met Jan Hendrik van der Does en Jan Louis Verster, gekommitteerden van het Godshuis Van de H.Geest te Den Bosch, wordt overeengekomen, dat de Pastorietiede, die aan het Gemene' Land behoort, navolgende aandelen missen en overgeven aan de H.Geesttiede: a) de aandelen in de tienden' in de akker van Adriaen Bazelmans, groot 10 lopen en 241 roeden, welke aandelen ongeveer de helft uitmaken, dus 5 lopen en 124 roeden, b) het aandeel in de akker van de weduwe van Andries van Nuenen, groot 8 lopen 7 roeden, welk aandeel ook de helft uitmaakt, dus 4 lopen 31 roeden, c) een perceel tussen de tienden. van het Godshuis, behorende aan Anneke Bijnen, groot 3 lopen, d) een akker van Willem Senders, groot 3 lopen 3 roeden, e) de 2 roeden, die het Gemene Land toekomen in de akker van de weduwe van Hendrik Smulders, groot 3 lopen, f) een akker, toebehorende aan de weduwe van Anthonij van Doorn, groot 1 lopen 12; roeden, g) nog 25 roeden tussen de tienden van het Godshuis, totaal 20 lopen 64 roeden. Het Godshuis zal daarentegen aan het Gemene Land afstaan zijn tienden in de navolgende landerijen: a) van de Veldakker van Hendrik van den Oever, groot 1 lopen 31 roeden, b) het aandeel van het Godshuis in de akker van de weduwe van Gerard

van Helmont, groot 5 lopen 9 roeden, welk aandeel de helft uitmaakt, dus 2 lopen en 291 roeden, c) de akker van de weduwe van Anthonij van Doorn, groot 4 lopen 16 roeden, d) het aandeel van het Godshuis in de akker van Willem Senders, groot 4 lopen 35 roeden, e) het aandeel in de akker van Francis Louwers, groot 7 lopen 6 roeden, welk aandeel de helft uitmaakt, dus 3 lopen 28 roeden, f) de Capittelakker, behorende aan de Prins van Oranje-Nassau, groot 3 lopen 2 roeden, g) in de akker van Jan van Beers 75 roeden, dus 1 lopen 25 roeden, totaal dus 21 lopen 161 roeden. Met deze schikking gaan de magistraat van Den Bosch en de regenten van het Godshuis akkoord. Hiermede zijn de geschillen tussen de pachters van de Pastorietiende en de H.GeeSttiende uit de weg geruimd. Aangaande het geschil tussen de pachters van de Hboijdonksetiende, die ook aan het Gemene Land toebehoort, en de pachters van de Pastorietiende wordt het volgende voorstel aan de Raad van State gedaan: al hetgeen aan de zuidzijde van de Boogerstraat ligt, te beginnen bij de Strijpse Schoor en vandaar recht op de parochiekerk aan, zou aan de Hooijdonkse Klumptiende moeten kamen, uitgezonderd een akker en een Bugtje, die aan de Baron de Dongelberge toebehoren (groot 15 lopen 32 roeden) aan de ene zijde grenzende aan Bartel Bogers en aan de andere zijde aan Lambert van Oirschot, aan de voorkant aan Gerard van Dijk en aan de achterkant aan Jacoba Catharina Anthonij Boogers): a) 1 lopen 13 roeden van Lambert van Oirschot, b) 1 lopen 161 roeden van de akker achter de boomgaard van Lambert van Oirschot, c) 1 lopen 161 roeden van de akker aan de Boogerstraat van de kinderen van Dirck Leemans, (deze drie gelegen aan elkaar en grenzende aan de ene zijde aan het Kerkpad, aan de andere zijde aan B. van Nuenen, van voren aan de Bogerstraat en van achteren aan de Baron de Dengelberge), d) een Wilgakker van 4 lopen van Jacoba Catharina Bogers, grenzende aan de ene zijde aan Willem van Mol, aan de andere zijde aan Bartel Boogers, van voren aan de weduwe van Wouter Croonenburg en van achteren aan de Bogerstraat, e) twee Garstakkers aan elkaar gelegen, groot 2 lopen 42 roeden, toebehorende aan de weduwe van W. Croonenburg, grenzende aan de ene zijde aan de hof van Bartel Boogers, aan de andere zijde aan de Bogerstraat, van voren aan het vorige perceel en van achteren aan het erf van de weduwe vandpeeter van Deursen, f) de helft van eenperceel, rondom in de Wal gelegen en toebehorende aan Willem de Louw, de weduwe van Rijnier Bijnen en nog anderen, groot samen 12 lopen, grenzende aan ene zijde aan de Dreef, die aan Baron de Dongelberge toebehoort en aan de andere zijde aan de Kreekelwal, van voren aan de Straat en van achteren aan Baron de Dongelberge. Alles wat aan de noordzijde van deze weg ligt met de hierboven gespecificeerde akkers zou dus behoren en altijd blijven aan de Pastorietiende. Hiermede zouden ook de geschillen tussen de pachters van deze twee Landstienden opgelost zijn. De Hooijdonksetiende zou het best in twee afzonderlijke Klumpen kunnen worden gesplitst: a) al hetgeen aan de zuidzijde van het Molenpad ligt aan de Broekweg naar 't Akkereind over het Kerkpad tot op de straat aan de hof van de Graaf van Borchgraaff en vandaar de straat volgende langs de Biezekuïjlen tot aan de Cruijsstraat, wordt één Klumptiende, b) al hetgeen aan de noordzijde hiervan gelegen is, wordt ook één Klumptiende. Wat betreft de tiende van het Domkapittel te Luik, die op di-

verse akkers samen met de Landstienden wordt genoten, is een verlegging zeer moeilijk. Als het kapittel deze tienden zou willen afstaan, kunnen te Zeelst niet voldoende percelen gevonden worden, waaruit het Land tienden geniet en die zouden kunnen worden geruimd. Mogelijk zou een dergelijke ruil wel binnen het dorp Meerveldhoven kunnen worden gerealiseerd. Maar dienaangaande hebben de Zeelster regenten geen bevoegdheid.

147. V. 20-6-1775 2/33v

Jacobus van Heijst en Adrianus de Bie, schepenen van Veldhoven, kommitteren de president-schepen Anthonij van Meurs naar de Kwartiersvergadering te Eindhoven op maandag 3 juli 1775.

148. Z. 23-6-1775 2/40-41

Extrakt uit de resoluties van de Raad van State der Verenigde Nederlanden: goedkeuring van het voorstel van de regenten van Zeelst inzake de tienden. De regenten van het Godshuis te Den Bosch gaan hiermede ook akkoord. De Hooijdonksetiende, behorende aan het Gemene Land, valt onder de administratie van rentmeester Verster. De Pastorietiende moet bij de a.s. verpachting in twee percelen worden verpacht. De desbetreffende akten moeten 3 dagen voor de verpachting bij rentmeester Verster worden ingediend. Hetzelfde geldt voor de Hooijdonksetiende. De twee rentmeesters worden gelast, in de verpachtingskohieren naast de posten van de twee percelen van de Hooijdonksetiende in het kort melding te maken van deze resolutie van de FIJI en de akten van de regenten van Zeelst over te maken. De gegadigden moeten van deze schikking op de hoogte worden gebracht.

149. B. 24-6-1775 2/34r

Peeter Baselmans, schepen, en Hendrik Baselmans, burgemeester van Blaarthem, kommitteren hun medeschepen Franciscus van der Leen naar de Kwartiersvergadering te Eindhoven op 3 juli 1775.

150. Z.V.B. 29-6-1775 2/35r

President en schepenen van de dorpen en de gekombineerde dingbank van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem kommitteren de stadhouder van Kempenland Jan Willem Daniël de Jongh, om zich in hun toerbeurt te belasten met de ontvangsten en uitgaven van het kwartier Kempenland van juni 1774 tot juni 1775 en deze te doen volgens repartitie van stadlieden en gekommitteerden van het kwartier. Hij zal rekening en verantwoording moeten afleggen.

151. Z. 30-6-1775 2/34v

Joachim Geene, schepen, en Pieter van den Oever en Arnoldus Coppelmans, burgemeesters van Zeelst, kommitteren hun medeschepen Hendrik P. Renders naar de Kwartiersvergadering te Eindhoven op 3 juli 1775.

152. V. 12-8-1775 2/42

Vergadering van president, schepenen, burgemeesters, rekenmannen en

armmeesters van het dorp Veldhoven. Met referte aan het plakkaat van de H.M. van 14-7-1775 wordt een lijst opgesteld van alle in Veldhoven wonende bedelaars met aanduiding van hun geboorteplaats:
Wouter Verheggen, Veldhoven
Margo, vrouw van Joris Swaans, geboren te Knegsel
Johanna, vrouw van Gerit van den Berk, geboren te Mierlo
Maria Verschuuren, weduwe van Dirk Tops, geboren te Veldhoven.
Verder wordt besloten, aan Wouter Verheggen in verband met zijn hoge ouderdom en zijn eerlijke armoede een bedelvergunning binnen Veldhoven te geven. De sekretaris zal aan Verheggen een attestatie verstrekken. Alle verdere in de toekomst te verstrekken permissies zullen worden doorgegeven aan de H.M.

153. B. 248H1775 2/43r

Vergadering van schepenen en burgemeesters van Blaarthem: een lijst van bedelaars, woonachtig te Blaarthem, kan niet worden gegeven, daar deze in Blaarthem sinds jaren niet meer zijn.

154. 2. 8-9-1775 2/43v

Vergadering van schepenen en burgemeesters van Zeelst. Met referte aan het plakkaat van de H.M. van 14-6-1775 wordt een lijst samengesteld van de te Zeelst wonende bedelaars:
Tomas van Pas, geboren te Strijp en diens vrouw Geertruij van Dinther, geboren te Nuenen
Allegonda Berkenie, vrouw van Gerard van den Tillaert.
Aan deze laatste zal in verband met haar eerlijke armoede en de mogelijkheid om voor haar kinderen de kost te winnen, een bedelvergunning worden verstrekt.

IV. HET JAARKEURBOEK VAN DE VRIJHEID EN HEERLIJKHEID OIRSCHOT-BEST

(vervolg)

81. VAN MOMBOIREIJEN:

Is geordineert dat alle momboireijen die voortaan gesteld zijn oft sullen worden tot behoefft van eenige onmondige kinderen sullen doen den behoorlijkcken eedt, daer af den sekretaris sal gehouden worden, een goet register te houden, op dat ten eijnde van den jaere dije selve momboiren sullen ontboden worden voor schouteth ende schepenen, ende aldaer te doen reeckeninge, bewijs ende reliqua.

(Alle voogden die ten behoeve van minderjarige kinderen worden aangesteld, moeten de eed afleggen. De sekretaris zal een desbetreffend register bijhouden. Op het eind van ieder jaar moeten de voogden voor schout en schepenen rekenschap en verantwoording afleggen.)

82. VAN DIE VAN BUIJTEN ALHIER COMEN WOONEN:

Is nog geordineert dat nijemant wije hij sij hem en sal vervoederen binnen Oirschot van buijten metterwoon te tomen woonen, om den Aert oft gemeijnte te gebruijcken met beesten ende andersints ten sij dat hij ijerst ende voorall metten officier ende schepenen en sal wesen overtomen ende den selven gegeven tot behoeff van den gemeijnen commer der voorgenoemde vrijheijt ses Carolus-guldens, welke ses Carolus-guldens sullen gehouden sijn te betalen alle persoonen van buijten hier comende woonen voor en aleeer ijmant de selve sal mogen huijssen oft houen, op arbitrale correctie ende den hoogkisten breuck die sullen moeten geven die hen huijssen sullen,-ende daer en boven schuldig sullen sijn certificatie te brengen van de weth daer sij uijtgetrocken sijn, ende als nogh borge moeten stellen dat nogh sij nogh nijemant van hennen 'twegen den Ileijligen Geest, nochte de gemeijnte binnen acht jaeren niet lastigh vallen en sullen voor ende aleeer men deselve sal mogen ontfangen.

(Wie van elders in Oirschot is komen wonen en de gemene gronden alhier voor zijn vee of anderszins wenst te gebruiken, moet een overeenkomst sluiten met de officier ende de schepenen en 6 Carolus-gulden betalen ten behoeve van de "gemene commer" (leniging der lasten). Dit bedrag moet worden betaald voordat men zich hier gaat vestigen. Wie hen huisvest, zal de hoogste boete moeten betalen. De inkomers moeten eveneens een certificaat van hun vorige woonplaats overleggen en een borg stellen, dat zij de komende 8 jaren noch de Tafel van de H.Geest noch de Oirschotse gemeenschap lastig zullen vallen.)

83. VAN CONTRADICTIE TE DOEN:

Is geordonneert dat een ijgelyck bevonnist wesende aengaende schadt schuit willende contradictie doen, behoort en is schuldigh te namptiseren thien stuijvers deen hellight voor den schouteth ende de andere hellight voor den schepenen naer ouder gewoonte, ende een ieder bevonnist wesende, aengaende erffpachten, renten, oft chijnsen; oft andere etfftaleri, soo behooren sij te namptiseren, den gewoonelijcken breuck van XXI st. tot behoeff van den heere alleen.

(Iemand die in verband met schade of schuld gevonnist is en in verweer wil gaan, is verplicht 10 stuiver te betalen (de helft voor de schout en de andere helft voor de schepenen). Wie in verband met erfpachten, renten, cijnsen en andere erfgoederen gevonnist is, moet de normale boete van 21, stuiver betalen, die alleen voor de Heer is bestemd.)

84. VAN DE BRUIJLOFFTEN ENDE CRAMEN:

Is geordonneert achtervolgende sgeenen in voorleden jaeren gepubliceert is geweest, dat men egheen bruijlofften oft cramen en sal houden omme geldt van den genooden te ontfanghen oft willen ontfanghen, op ten pene van XXI st. te breucken alsoó wel bij dengenen die ter bruijloft oft cramen is gaende, als bij den ge-

nen die de selve bruijlofften oft cramen is houdende.
(Op bruijlofften of kraamvisites mag van de genodigden geen geld worden aangenomen respectievelijk gegeven. Overtreders, zowel bruidsparen en kraamvrouwen alsook bruijloftgangers en kraambezoekers, worden met 21 stuiver beboet.)

85. VAN ALLEN DINGEN TE MOETEN VERKOOPEN TUSSCHEN DE TWEE LEIJNDEN OP SATERDAGHEN:

Is geordonneert dat een ijgelyck hebbende te koop vleijsch, visch oft cremerije, 't sij met cramen oft taeffelen van mullen, laecken, specerijen, oft diergelijcken dingen sullen gehouden lijn te stellen, oft setten hen taeffelen, oft cramen vande voorgenoemde waeren binnen die twee lijnden, beginnende van de groote linde totter andere linde op ten pene van XXI st. te deelen als boven.

(Wie op zaterdagen vlees, vis of kleinhandelswaren te koop heeft, te weten wol, laken, specerijen, etc., moet zijn kraamen of tafels opslaan binnen de twee linden, dus van de grote linde tot aan de andere linde. Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

86. VAN EIJEREN, BOOTER, VLASCH, GAREN, ETC. TE VERKOOPEN:

Is geordineert dat een ijgelyck hebbende te koop andere waren 't sij booter, eijeren, vlasch, gaeren oft andere diergelijcken dingen sullen gehouden sijn hen te stellen in 't rondsomme vander grooter lijnde, wel verstaende dat nijemant hem vervoorderen en sal te stellen omme te verkoopen buijten den stijger van den puth van den Wildeman, ende dit op alle saterdaghen maer anders niet op ten pene als boven.

(Zij die andere waren te koop hebben te weten boter, eieren, vlas, garen of soortgelijke waar, moeten zich rondom de grote linde opstellen, echter niet buiten de steiger van de put van de "Wildeman". Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

87. VAN TOT WAT UERE MEN DE SATERDAGHEN MERCKT BEGINNEN SAL:

Is geordineert dat een ijgelyck willende verkoopen booter, eijeren, vlasch, garen oft diergelijcke dingen sal gehouden sijn te compareren omme de groote lijnde des saterdaeghs des somers van Paesschen aff tot Bamis toe smorgens tot vijf ueren en daer te vorens nijet, ende des s'winters ten agt ueren van Baemisse aff tot Paesschen toe, maer te voorens nijet, tot dat die merckt sal wesen voleijndt op ten peen van seven st. als voor de deijlen.

(Wie boter, eieren, vlas, garen en soortgelijke dingen wil verkopen, mag gedurende de zomer van Pasen tot St.-Bavo niet eerder dan 5 uur 's morgens op de zaterdagen rondom de grote linde en in de winter vanaf 8 uur 's morgens van St.-Bavo tot Pasen sijn waar aanbieden.)

88. VAN ALLE GRANEN NIET TE MOGEN BUIJTEN VERKOOPEN SONDER IJERST DES SATERDAEGHS TER MERCKT GEPRESENTEERT TE HEBBEN:

Is geordineert dat een ijgelyck t' sij geestelijck oft wereldlijck willende buijten Oirschot verkoopen eenigh cooren t' sij rogge, terwe, garst, haver, boeckweijdt, ofte diergelijcken dat sij gehouden sijn te koopen op den saterdagh daer te voorens, ende houden metten selven rogge, terwe, garst, haver, boeckweijdt, oft stael van dien eenen mercktdagh omme t'selve alhier te presenteren te verkoopen op ten pene van XXI st. te deijlen als boven.

(Een ieder, clericus of leek, die buiten Oirschot rogge, tarwe, gerst, haver, boekweit en ander koren wil verkopen, is Verplicht dit graan eerst op een zaterdagse markt alhier te koop aan te bieden. Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

89. VAN HET BROODT TOT GEWICHT TE BACKEN:

Is geordonneert dat alle backers broodt backende sullen gehouden sijn broodt te backen tot soo veele gewichts als de ceur oft eijckmrs t'selve sullen geset hebben op te pene achtervolgende dese jaerceuren, ende indien dat de selve backers t'selve weijgeren te doen, offte daer inne bevonden werden contrarie doende, soo sal hen bij den heere oft sijnen officier verboden worden in een jaer niet te mogen backen op ten peen van ses gulden telcker reijse te verbeuren.

(Alle bakkers sijn verplicht voor hun brood het gewicht aan te houden, dat door de keur- of ijkmeesters is voorgeschreven. Bij weigering of overtreding wordt hun door de Heer of diens officier een bakverbod van een jaer opgelegd. Bij elke overtreding van dit bakverbod wordt een boete van 6 gulden opgelegd.)

90. VAN HEN TE BECLAGEN AENDE KEURM^{rs} DIER TE VEEL VOORT BROOT GEGEVEN HEBBEN:

Is voort geordineert indien dat eenich persoon broodt gecoght hebbende hém bevejndt meer gelts daervoor gegeven te hebben dan geordineert is geweest, dat dije selve persoon sal coomen bij die keurmrs den selven persoon sullen goet doen oft bijlegghen t'geene te kleijn is bevonden, ende meer daer voor heeft moeten geven behoudelijck dat die keurmrs hen verhael sullen hebben op ten geenen die t'selve broodt sullen hebben vercooght ende gebacken.

(Wanneer iemand brood heeft gekocht en daarna heeft gekonstaet, dat hij hiervoor meer heeft betaald dan voorgeschreven is, moet hij zich bij de keurmeesters vervoegen, die hem dan het verschil **zullen** bijleggen mits zij het op de betreffende bakker kunnen verhalen.)

91. VAN EGHEEN HEESTERS OFFT POOTEN TE MOGEN AFHOUDEN:

Is geordineert dat nijemant wie hij sij van binnen oft buijten

Oirschot hem en sal vervoorderen, af te houden off doen afhouden eenige heesters oft pooters geset oft gepoot op eenige dijcken oft andersints al Oirschot door opten pene van daer af bij den heere crimenelijcken gecorrigeert te worden, ende de schade te refunderen.

(Niemand, ingezetene of vreemdeling, mag heesters of jonge bomen, die op dijken of elders in geheel Oirschot zijn geplant, afhakken. Overtreding wordt door de Heer van Oirschot lijfstraffelijk beboet. Be schade moet worden hersteld.)

92. VAN OVER EGHEN DIJCKEN TE MOGEN VAEREN:

Is geordineert dat nijemant wie hij sij hem en vervoordere t'sij met waegens oft kerren te vaeren over eenige dijcken daer eenen vaerwegh neffens is loopende.

(Niemand mag met wagens of karren over dijken rijden, waarlangs een vaerweg loopt.)

93. WAER MEN ONDER AERLE GEEN LEEM STEECKEN EN MACH:

Onder Aerle is geordineert geen leem te steecken voor de Roijschen wegh, dan achter den Roijschen wegh, soo dat bij de gesworen geordineert sal worden gelijk voorgeseijt is.

(In Aarle mag v66r de Roijscheweg geen leem worden gestoken, wel achter de Roijscheweg, maar dan volgens aanwijzing van de gezworenen.)

94. VAN HONDEN ENDE CATTEN IN J-WIJS TE HOUDEN IN TIJDE VAN PEST:

Is geordineert dat een ijgelijck sijn verckens honden ende catten alsoo sal binnen sijnen huijse oft erffve houden in tijde van peste dat se van den eenen huijse totten anderen niet en geraecken te tomen opten pene van den hoogsten breucke.

(In tijd van pest moeten varkens, honden en katten binnen gehouden worden, zodat zij niet van het ene huis naar het andere kunnen komen. Overtreding wordt met de hoogste boete bestraft.)

95. HOE ENDE WAT MEN DOEN SAL IN TIJDE VAN PEST:

Is nogh geordineert dat soo wanneer de peste geraeckt te tomen in eenige huijssingen alwaer egheen beesten en worden gehouden, ende eenige personen sijn gestorven, dat men die selvige huijssingen sal toe sluijten een maendt lanc voor en alear die selvige sullen geschrobt worden, wel versteende, dat indien de proprietarissen, ende die schrobbers in die selvige huijssingen willen blijven at sij lieden gehouden sullen wesen te blijven op hunnen erffnisse op arbitrale correctie endé opten pene van vijffentwintigh guldens ende soo vele den schrobbers is aengaende soo sal men die mogen doorschieten, doende dese ter contrarie.

(Huizen waarin enige personen aan de pest zijn overleden, moeten een maandlang worden gesloten, voordat zij worden geschrobd. Wanneer de eigenaars en schrobbers in deze huizen willen blijven, worden zij verplicht hun erf niet te verlaten.

Overtreding wordt met 25 gulden beboet. De schrobbers, die zich niet aan dit voorschrift houden, zal men zelfs mogen doodschieten.)

96. Ende opdat de schrobbers te gevuegelijcker souden blijven mogen op benne erffnisse soo is geordineert dat de proprietarissen sullen gehouden sijn den selven schrobbers te voorsien met cost dranck ende andersints, alsoo dat die schrobbers hen des niet behoeven te beklaghen, ende oft daer inne eenich gebreck mogte vallen, soo sal het selve bij den naebuere, de weth en magistraet te kennen gegeven worden omme t'selve geremedieert te worden bij derselver weth.

(Om de schrobbers bereidwilliger op het erf te houden, wordt bepaald, dat de eigenaars deze van spijs en drank moeten voorzien. Blijft men echter in gebreke, zo zullen de bureu dit ter kennis van de schepenen en de magistraet brengen, die dan voor de nodige remedie zullen zorgdragen.)

97. Ende soo veel sal aangaan de schamele menschen die 's Heijlichs Geest leven, offte den genen die egheen middelen en hebben, om sulckx te doen als voorschreven is, ende gebleecken wesende bij naebuere, soo sal hetselve geremedieert worden bij de naebuere oft bij den Heijligen Geestmrs oft bij der Vrijheijt.

(De armen en behoeftigen, die aan deze voorschriften niet kunnen voldoen en hun toevlucht bij de bureu hebben gezocht, moeten door deze of door de Tafel van de H.Geest of door de Vrijheid worden geholpen.)

98. Ende voor soo veel is aengaende de huijssingen daer beesten sijn, soo sullen de proprietarissen oft schrobbers deselve beesten mogen drijven op henne weijden naer den sonnen opganck ende wederom thujs haelen voor den sonnenonderganck, hebbende in hen handt een witte roeije lanck vier voeten, ende middelertijt nochtans gehouden sijn te blijven op henne erffnisse, ende de huijsinge gesloten té houden gedurende den tijt van ses weeken.

(Huiseigenaars die vee houden en de schrobbers mogen dit vee na zonsopgang op hun weilanden drijven en voor zonsondergang wederom binnenhalen. Zij moeten hierbij echter een witte roede (stok) van vier voeten lengte in hun hand hebben. Midde-lerwijl zijn zij verplicht op hun erf te blijven en het huis gedurende 6 weken gesloten te houden.)

99. Is geordineert dat soo wanneer eenige dooden sullen begraven worden van der peste gestorven dat hetselve sal geschieden op den middagh, mits doende de wete dat t'selve sal geschieden, oft ten minsten roepende een ijgelijck die daer ontrent soude mogen wesen dat sij lieden uijtten wege gaen souden.

(Overleden, pestlijders moeten 's middags worden begraven. Dit moet tevoren worden bekend gemaakt en een ieder die op de weg is moet worden aangezegd, dat hij zich verwijdert.)

100. Ende voor soo veel is aengaende van die hen in hutten sullen be-
geven, die sullen gehouden sijn te dragen drie weecken lanck
eene witte roede, ende hen houden uijtter kercken, herbergen,
ende andere vergaederinge altijd naer den lesten dooden oft
siecken.

(Degenen die zich in hutten hebben teruggetrokken, zijn ver-
plicht gedurende 3 weken na de laatste dode of zieke een wit-
te roede te dragen en mogen niet in de kerk, herbergen of an-
dere vergaderlokalen verschijnen.)

101. Is nogh geordineert dat egheen schrobbers hen sullen verwoorde-
ren ijet te verbranden geduerende den tijt van sesse weecken
oft eenige roocken oft dampen te maecken op te verbeurte vanden
lijve, ende omgebracht te worden vanden genen dije hen sal kon-
nen bekomen.

(De schrobbers mogen gedurende 6 weken niets verbranden of
rook en damp veroorzaken. Overtreding wordt met de dood be-
straft. Een ieder mag de overtreders ter dood brengen.)

102. Is noch geordineert dat nae dien blijktt dat de peste in andere
plaetsen is reguerende daer aff d'ingesetenen van deselve plaet-
sen hen sijn begevende in diversche andere plecken, ende alsoo
de peste voort dragende, dat een ijgelyck herberge houdende oft
oijck andere persoonen en sullen logeren oft herbergen op ten
pene van den hooghsten breuck.

(Ingeval de pest in andere plaetsen heerst en de ingezetenen
van deze plaetsen zich naar elders begeven, wordt verordend,
dat herbergiers en andere personen, die dergelyke mensen
laten logeren, met de hoogste boete zullen worden bestraft.)

103. Is nogh geordineert dat nijemant wie hij zij hem en sal vervoor-
deren binnen eenige steden, vrijheden oft dorpen daer de peste
is reguerende te coopen eenich vlas, oft andere plonderinge van
cleederen oft andersints, omme de selve binnen Oirschot wederom
te verkoopen op ten pene van twintigh guldens, ende het vleesch,
cleederen ende pionderinge ende noch Oer en boven arbitra-
lijcken gecorrigeert te worden, ende mits oock betalende alle
schaden ende interesten ter cause van dien te lijden, indien dat
de peste ter cause van dien geraeckten voort te gaen ende schade
te doen.

(Wie in steden, vrijheden en dorpen, waar de pest heerst,
vlas of andere benodigdheden van kleren etc. koopt, om deze
waar in Oirschot te verkopen, wordt met 20 gulden beboet. De
waar wordt verbeurd verklaard en eventuele schade moet worden
vergoed.)

104. Is oock geordineert dat nijemant egheen bruijlofften oft andere
vergaederingen en sal houden oft maecken op ten pene in de jaer-
keuren begrepen.

(.Er mogen tijdens de pest geen bruiloften of andere samen-
komsten worden gehouden.)

V. DE OIRSCHOTSE OORKONDEN VAN 1311 - 1791

(vervolg)

33. OORKONDE VAN HERTOG JAN ii
24 juni 1335 (18e-eeuwse kopie)

Wij Johannes, door Godts genade Hartog van Lottharingen, Brabant en
Limburg, doen te weten en brengen in geheugen, dat wij aan onse lieve
luijden van de gehuchten van Arle, Best en Gunterslaer en hare mede-
boeren de gehele gemeente beneden 't Eind, gemeinelijk genaamt DIE
LA.KE, in Straten in Heerveeke, en so in broek als bosch, nat en droo-
ge bestaande, tot onse en hare nutte gegeven hebben en geven door de-
se van haar en hare successeuren te hebben en houden in erflijck regt
voor een jaarlijkse en erfpagt van drie ponden aan ons en onze erfge-
namen of successeurs na ons, van deselve luijden en hare successeuren
jaarlijks op Alderhijligen Feest te geven en te betalen voor welke ge-
meente onze geseide luijden twee hondert en vijftig ponden ten voor-
lijve aan ons volkomen betaalt hebben, aan welke onze voornoemde
luijden van den voorsc. gehuchte wij toegestaan hebben en staan toe
bij dese om van de voorsc. gemeente so veel te kunnen verkopen en in
jaarlijkse en erfpagt vrijelijck uitgegeven, voor so verre sij de ge-
seide some van 250 ponden en de some van voormelde chijnse van drie
ponden jaerlijks daer aen kunnen vinden so als sij van haer interest
sullen oordelen. Daarenboven staan wij toe aan deselve onse luijde
dat sij de gemelde gemeente open en niet besloten of omheint gelijcke
leit en tevoren gelegen heeft kunnen houden in toekomstende, en het vee
en beesten van een bujten gehugt of gehugten in de gemelde dus ron-
der sluitinge of heininge openliggende gemeente gevonden, vrijelijck
arresteren en vasthouden of schutten en daarvoor een boete van vijf
schellinge ontvangen, waarvan twee schellinge voor ons, twee voor de
gemelde gehugten en twaalf deniers voor de schutter zijn en sullen
moeten zijn, so ook imand van de ingesetene van de gemelde gehugte
van Arle, Best en Gunterslaer en hare medebueren voorneemt sijn wet-
tig aandeel in den voorlijve voor de voorsc. gemeente aan ons betaalt,
of in de jaerlijkse en erfchijnse, daar uit jaarlijks te betalen, sou-
de onwillig zijn, sullen onse overige luijden van de gemelde gehugten
hen of haar, die het wettig aandeel in den voorlijve of chijnse voor
noemt niet wil of willen betalen, de geseide gemeente en haar gebruijck
door onze autoritijt kragtig kunnen beletten, van welke gemeente en
des selfs gebruijck, wij geseide onze luijden en hare successeurs ge-
loven voor ons en onse erfgenamen of successeuren na ons, tegen ider
haar in dese gemeente turberende of verongelijckende in alle het voor-
seide ter goeder trouwe te beschermen en te verdedigen. Daarenboven
is geconditioneert, dat Wouter, genaemt Toeijaert, opsicht sijne
goederen gelegen te Huize en in Wbensele gelijckelijck met onse voor-
seide luijden van de voormelde gemeente sal gauderen en dat de selve
Wouter opsigt de geseide goederen te gelijk met de geseide onze
luijde de geseide gemeente sal gebruijken, op de zelve wij se en forme
op welke de voorseide onse luijde de voorseide gemeente gebruijken.
'torconde en altoos durende kragt wij ons zegel aan dese hebben doen
hangen, gegeven in 't jaar des Heeren 1335 op 't geboorte Feest van

St. Jan den Doper.

(Hertog Jan III geeft aan de gehuchten Aarle, Best en Gunterslaer en hun medeburen de gehele gemene grond beneden "Het Eind", genaamd "Die Lake in Straten" in erfpacht en wel tegen een jaarlijkse rente van 3 ponden en een voorlijf (schenking bij overdracht) van 250 ponden. Genoemde gehuchten mogen van deze gemene gronden naar believen verkopen om hun pacht en het voorlijf te kunnen betalen. Bovendien mogen zij deze gronden open houden (dus niet omheind) en het vee van andere gehuchten, dat hier wordt aangetroffen, schutten, waarvoor een boete wordt berekend van 5 schillingen (2 voor de hertog, 2 voor de genoemde gehuchten en 1 voor de schutter). Ingezeten van Aarle, Best en Gunterslaer, die weigeren hun bijdrage in de jaarlijkse pacht en het voorlijf te betalen, zullen van het gebruik der genoemde gemene gronden worden uitgesloten. Tevens wordt ook bepaald, dat ook Wouter Toeijaert t.o.v. zijn goederen in Huize en Woensel van de genoemde gemene grond mag profiteren.)

34. OORKONDE VAN HERTOGIN JOHANNA
5 december 1386

Johanne bider gratien Gods hertoginne van Luczemburg, van Lothringen, van Brabant ende van Lijmborgh, marcgrevinne des Heijlechts Rijcs, doen cont allen luden, dat wij omme die goede gunste die wij dragen tot onsen goeden luden onser Vrijheit van Oerscot mit hoiren toebehoerten hen gegeven ende verleent hebben, verlenen ende geven mit desen brieve voir ons onse erven ende nacomelingen alsulke pointen als hier na gescreven staan dats te weten ijerstwerf dat sij hoirre gruijten van hoppen ende van vremden biere sonder eenegerhande ongelt daer af te geven ende oec des gemaels in onser Vrijheit van Oerscot voirc. sonder bedwant gebruiken selen vredelec ende rastelec also sij tot her toe gedaen hebben ende na tenuere der openre brieve die wij hen voirtijts gegeven hebben ende verleent ende gelijc die van Beke desgelijcs gebruiken. Item geven wij hen ende verleenen dat sij nergens wapenscouwinge doin en selen dan binnen onser Vrijheit van Oerscot voirc. het en waere dan dat sij buten legen in onsen orloge ende dan en salmense van onsen wegen maer een scouwinge doin doen ende mit eenre clockenslach. Voert geven wij hen ende verleenen so wanneer onse scepene van onser Vrijheit van Oerscot voirc. niet wijs en sijn van eenegen vonnis te Uten ende sij des hair hoet begeren, dat sij dat aen onse mannen van leen t'Oerscot halen selen aenden torne aldair gelijc sij tot her toe gedaen hebben, welt man geseten selen moeten sijn binnen onser Vrijheit van Oerscot voirc. of binnen onsen ambacht van lempelant, welke pointe voirc. onse goide lude onser Vrijheit van Oerscot voirc. mit hofre toebehoerten houden, hebben ende gebruiken selen vredelec ende rastelec eewelec ende emmermeer, allen argelist in allen saken voirc. wtgescheijden behoudelec dair in onse Heerlijcheit ende eenen ijegewelken sinen rechte. In orconde ende vesticheit der waerheit hebben wij onsen zegel aen desen brief doin hangen. Gegeven tot Bruesselle vijf dage in december int jaer ons Heren dusent driehondert ende sessentachtentich.

(Hertogin Johanna bevestigt een eerder aan de ingezetenen van de

Vrijheid Oirschot gegeven privilege, waarbij deze ongemoeid en zonder belasting gebruik mogen maken van de gruit (recht om bier te brouwen) en van het gemaal (recht om graan te malen), zoals de ingezetenen van Beek. Tevens staat zij toe, dat alleen binnen de Vrijheid Oirschot een monstering van troepen zal worden gehouden, behalve in tijd van oorlog, wanneer vanwege de hertog(in) maar één monstering zal worden gehouden en wel middels oproep van de weerbare mannen door klokgelui. Verder mogen de schepenen van Oirschot, indien zij niet in staat zijn een bepaalde uitspraak te doen en daarom een raad begeren, deze bij de leenmannen te Oirschot halen en wel aan de toren aldaar zoals tot nu toe is geschied. De leenman moet dan binnen de Vrijheid van Oirschot of binnen het ambacht van Kempenland resideren.)

35. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
10 februari 1391

Wij Wouter van Audenhoven, Alart Wuest, Arnt vander Braken, Godevart Brant, Corstiaen die Cromme, Peter vanden Loect ende Jan Henricx soen was van Jans, scepene in Oerscot, tughen onder onse ghemeijnen seghel, dat voer ons comen sijn Jan Didderic Neven soen was, Jan Corstiaens Lierinx soen was ende Henric Willems Wisen soen was, ende hebben een-drechtichliken ghetuecht op hoer eden bi manissen des richters, dat Willemen den Wisen te deel gevallen is als momber sijns wijfs een stuc lands ghelegghen in die heerstap van Spordonc in der prochien van Oerscot daer die jonghe Henric die Bleser aen ghetymmert heeft ghelegen tuschen der erfenissen Jans van Aken ende Claus Hermans ende dat Willem die Wise voersc. op dit voersc. stuc lands vercocht heeft Henricen Brant als tot behoef des Heijlichs Gheest van Oerscot vijftien scellinghe siaers payments. Ghegheven int jaer ons Heren doe men screef dusent driehondert tnegentich ende een op den tienden dach in februario.

(Verklaring van Jan, zoon van Didderic Neven, Jan, zoon van Corstiaen Lierinx, en Henric, zoon van Willem die Wise, ten overstaan van de schepenen, dat aan Willem die Wise als momber van zijn vrouw is ten deel gevallen een stuk land in Spoordonk tus-sen de erven van Jan van Aken en Claus Hermans, en dat Willem die Wise uit dit stuk land aan Henric Brant ten behoeve van de Tafel van de H.Geest te Oirschot een jaarrente van 15 schelling heeft verkocht.)

36. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
26 maart 1393

Wi Willem Andries soen was, Jan vander Raffendonc, Jan die Cromme, Goeswijn vander Meer, Jan vander Hofstat, Henrec Jans soen was vanden Schoet ende Diederec die Scoenmaker, scepene in Oerscot, tugen onder onsen ghemeijnen seghel, dat voir ons comen sijn Arnt Heinen soen, Henric ende Jan, sijn witteghe kinderen, ende hebben erfeliken vercocht voer hon ende voer horen erfghenamen na hon Jueten Arnts dochter vanden Loect ende horen erfghenamen na hoer een mudde goits ende gheefs roggen siaers erfspachts der gherechter maten van Oerscot alle

iaer op onser Vrouwen dach Lichtmis alsmen kersen bornt te ghelden ende te betalen te heffen ende te boren uter helft van enen stuk lants dat ghelegen is aen Willems husinge van Dormalen aen deen side ende aen die ghemeijnt aen dander side ende inder parochien van Oerscot, item ute enen halven hoeve ghelegghen aen Bartijns erfenisse van Horre int oosten eijnde ende aen die ghemeijnt aen dander side ende in de parochien voersc. welc erfenisse Willem Haecs te wesen plach ghelijc die scepenbrieven daer op gemaec begripen. Ende Arnt, Henric ende Jan voirsc. hebben helmelinghe ende tot ewegen daege daer op verthege te weten is op dat voersc. een mudde rogghen siaers erfspachts ende op alle rechten brieven ende vorwarden die *si* daer af hadden ofte ommermeer hebben mochten tot behoef Juten voersc. ende hoe-erfghenamen na hoer. Ende hebben voert gheloeft der voirsc. Jueten dit voirsc. een mudde rogghen siaers te weren op hon ende op hoer goet alsmen erve sculdich is te weren ende goet ende wael dogende te maken den voirsc. onderpant voir den voirsc. pachte tot eweghen dagen sonder wederseggen ende allen voercommer af te doen sonder vier-tien scillinghe siaers payments, twee scillinghe ende sesse penninghe siaers payments diemen den Heiligen Gheest gheldende is, ende soeven penninghe siaers dienen Willem Janssoen vander Capelle dair ute ghel-dende is. Ghegheven inden iaer ons Heren gheboirt dusent driehondert negentich ende drie opten sesse ende twentichsten dach inden meerte.

(Arnt Heinen zoon en zijn kinderen Henric en Jan hebben na Jue-te, de dochter van Arnt vanden Loect, verkocht een jaarlijkse erfrente van een mud rogge uit een stuk land te Oirschot (belen-dende percelen: Willem van Dormalen en de gemeijnt) en uit een halve hof (belendende percelen: Bartijn van Ilorre en de gemeijnt) van welke goederen Willem Haecs volgens schepenbrieven bezitter was)

37. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
17 mei 1393

Wi Willem Andries soen was, Jan vander Raffendonc, Jan die Cromme, Goeswijn vander Meer, Jan vander Hofstat, Henrec Jans soen was vanden Schoet ende Diederec die Scoenmeker, scepen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeijnen seghel, dat voir ons comen sijn Mathijs Jordens soen vander Vloet, Wouter Willems Corten soen als mombeer Elisabetten sijns wijfs ende Katherinen Jordens dochter met horen momboir die si met rechte gecreghen heeft ende ghesamenderhant erfeliken vercocht voir hon ende voir horen erfghenamen na hen Godevarden den Becker tot sinen behoef ende siere erfghenamen behoef na hem al alsulken goet als hen verstorven ende bleven is van Heilwigen hore moyen daer Gode-vart in tochten af sit, ende dat Mathijs Wouters ende Katerine met hoeren momboer hebben gheloeft den voersc. Godevarden alsulken goet als voersc. is te weren als men erve met rechte sculdich is te weren ende allen voercommer dair inne af te doen die si daer op gheraect mochten hebben. Ghegheven inden iaer ons Heren gheboirt dusent drie-hondert neghentich ende drie opten soeventienden dach inden meye.

(Mathijs, zoon van Jordan vander Vloet, Wouter, zoon van Willem Corten als momber van zijn vrouw Elisabeth, en Katherina, doch-

ter van Jordan met haar momber, hebben verkocht aan Godevart den Becker het goed dat hun was aangestorven van hun tante Heilwich en waarvan Godevart het vruchtgebruik had.)

38. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
10 november 1394

Wij Wouter van Audenhoven, Peter vanden Loecte, Jan Bruijsten, Gode-vaert vanden Meervenne, Jan Henricx soen was van Aerle, Jordan vander Tenden ende Jan Henricx soen van Jans, scepen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeijnen seghel, dat voir ons comen is Jan Tserstevens diemen heet Zueteric ende heeft met scepenen brieven van Oerscot opghedragen erfeliken ende overghegeven voir hem ende voir sinen erfghenamen na hem Jannen vanden Deerne van Aerle tot sinen behoef ende siere erfge-namen na hem alsulken achtien lopen goets ende gheefs roggen siaers erfspachts der gherechter maten van Oerscot als hem jairlics ende er-feliken sculdich was te ghelden Henric Maes soen vande Sneyscoet alle jair op onser Vrouwen dach Lichtmis alsmen kersen bornt ute enen stuc lants geheiten die Hoeve dat Jordaens van Heersel des voirsc. Jan Zueterixs auder vader was te wesen plach dat gelegen is ter Notelen inder parochie van Oirschot ghelijc scepen brieve van Oirschot dair op ghemaect clairliken begripen ende . . . . . Ende Jan die men heet Zue-te-ric voirsc. heeft helmelingen ende tot ewegen dagen verteghen op die voirsc. achtien lopen roggen siaers ende op allen rechten brieven ende vorwarden die hi dair af haalde tot behoef Jans vanden Doerne voirsc. ende siere erfghenamen na hem. Ende die voirsc. Jan Zueteric heeft voirt gheloeft op hem ende op sine guederen voirsc. opdragen overgheven ende vertien stendich ende vast te hauden tot ewegen da-geen sonder wedersegghen, ende gheloeft te weren alsmen erfrogghen met rechte sculdich is te weren. Ende die voirsc. Jan Zueteric heeft ghe-loeft op hem ende op siin goet den voirsc. onderpant goet en wael-dogende te maken tot ewegen dagen . . . . . voirsc. achtien lopen roggen siaers erfspachts sonder enich wederseggen. Gegeven int jair ons Heren gheboert dusent driehondert neghentich ende vier opten tienden dach in novembri.

(Jan Zueteric heeft aan Jan vanden Doerne overgedragen een erf-pacht van 18 lopen rogge per jaar, die Henric, zoon van Thomas vanden Sneyscoet aan Jan Zueteric schuldig was uit een stuk land, genoemd "De Hoeve", dat vroeger van Jordaen van Heersel, Jan Zueterics grootvader, was, gelegen in de Hotel te Oirschot.)

39. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
3 februari 1395

Wi Henric Vos, Jordan Brant, Godevart Ackermans, Wouter van Gunters-laer, Henric Ghene, Godevart Godevart Delien soen was en Arnt Heil-ghene, scepen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeijnen segel, dat voir ons comen is Henric Henricx Sblesers soen ende heeft eeffelike gepacht teghen Jannen van Aken een stuc lands dat gheheiten is "Boe-den Hoefken" en dat ghelegen is in die heertschap van Spoidonc inder parochie van Oirschot metter eenre siden aen Jans erve van Aken voirsc. metter andere siden aen Claus Hermans erve en met enen eijnde

aen des voirsch. Henricx erve omme seeven lopen goets ende gheefs rogen siaers erfspachts der gherechter maten van Oirschot alle jair erfeliken ende ommermeer op onse Vrouwe dach Lichtmis als men kersen bornt te ghelden ende te betalen. Ende die voirsch. Jan heeft gheloeft op hem ende op sijn goet den voirsch. Henrike ende sine erfgenamen na hem die voirsch. erfenis te weren over den voirsch. pachte als men erve met rechte sculdich is te weren ende allen voercommer dair in af te doen sonder dat sestende deel van tien auden groten siaers dienen Jannen vanden Dijc dair jairlijcs uut gheldende is. Ende Henric voirsch. heeft tonderpande gheset bi die voirsch. erfenis een ghelaech metten husingen dair op staende ende met sinen toebehoirten ghelijc als hi dat ghecregen hadde teghen Willem van Audenhoven ghelegen tot Spoirdonc inder parochie voirsch.. Ende die voirsch. Henric heeft gheloeft op hem ende op sijn goet den voirsch. Jannen ende sinen erfgenamen na hem die voirsch. erfenis nette husinge dair op staende ghelijc als die voirsch. sijn te weren tot enen onderpande als men erfonderpande met rechte sculdich is te weren ende allen voircommer dair in af te doen sonder een halve mudde roggen siaers erfspachts ende enen auden groeten siaers diemen jairlics dair ute gheldende is. Ghegeven inden jair ons Heren gheboert dusent driehondert neghentich ende vive opten derden dach in februario.

(Henric, zoon van Henric Sblesers, heeft van Jan van Aken een stuk land, genaamd "Roeden Hoefken" te Spooronck (belendende percelen: Jan van Aken, Claus Hermans en Henric Sblesers) in erfpacht verkregen voor 7 lopen rogge per jaar. Uitgezonderd is het zestiende deel van 10 oude groten per jaar, die aan Jan vanden Dijc uit dit goed moeten worden betaald. Tot onderpand stelt Henric huis en "aangelach" en alles wat daartoe behoort, zoals hij van Willem van Audenhoven heeft verkregen.)

40. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT 2 november 1395

Wij Henric Vos, Jorden Brant, Godevart Ackermans, Wouter van Gunterslaer, Henric Ghenen, Godevart Godevart Delien soen ende Arnt Heilghenen, scepen in Oerschot, tughen onder onsen gemeijnen seghel, dat voir ons comen is Arnt Arts soen van Senthomars ende heeft erfeliken vercocht voir hem ende voir sinen erfgenamen na hem Elisabethe siere suster vanden ierste bedde tot horen behoef ende hore erfgenamen na hore al alsulken goet eest have eest erve of wat goede dat is dat hem verstorven ende bleven was van vader en van moeder ende dat hem inder prochien van Oirschot ommermeer versterven ende blijven mocht soe wair die voirsch. goede gheleghen mochten siin binnen der voirsch. prochien in harden in weke in diepe oft droege, ende Arnt voirsch. heeft helminge ende tot eweghen daghen verteghen op die voirsch. goede tot behoef Elisabethen voirsch. ende hore erfgenamen na hore ende heeft voirt gheloeft op hem ende op sijn goet dat voirsch. vertijen stedich ende vast te houden tot ewegen daghe sonder wedersegghen. Ghegeven int jair ons Heren gheboirt dusent driehondert neghentich ende vive opte andere dach in novembris.

(Arnt, zoon van Art van Senthomars (= Saint Omer in N.Frankrijk) heeft de goederen,, die hem van zijn ouders waren aangestorven,

vercocht aan zijn halfzuster Elisabeth.)

41. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT 28 februari 1396

Wij Willem Andries zoen was, Jan vander Raffendonck, Jan die Kromme, Jan die Gruter van Rodereijghen, Henric vanden Schoet, Peter vanden Schoet ende Jan van Voirt, scepen in Oerschot, tughen onder onsen ghemeijnen seghel dat voir ons comen is Gherart die Wever, Arnt Swevers soen, ende heeft opghedragen erfeliken ende overghegeven voir hem ende voir sinen erfgenamen na hem Jannen van den Stadecker provisoer sHeilichs Gheest van Oerschot tot behoef sHeilichs Gheest van Oerschot voirsch. alsulken erfpant als hi vercregen hadde van Jannen vanden Stadecker voirsch. ende dair Jan met recht toecomende was als voir ghebrecken van verganghen pacht ende jairghelt dat men den Heilighen Gheest voirsch. jairlics gheldende was uter helfte van alsulken erfenissen ende goede als Jan Monec te besitten plach ghelegen tot Boterwijc inder prochie van Oerschot, ende dat Gherit voirsch. halmelingen ende tot ewegen daghen heeft vertegen dair op tot behoef sHeilichs Gheest voirsch., ende heeft voirt gheloeft op hem ende op siin goet dat voirsch. opdragen overgeven ende vertien stendich ende vast te houden tot ewegen daghe sonder wedersegghen. Ghegeven inden jair ons Heren gheboirt dusent driehondert neghentich ende sesse den achtentwintichsten dach in februario.

(Gherart die Wever, zoon van Arnt die Wever, heeft aan Jan vanden Stadecker, provisor van de Tafel van de H.Geest, overgedragen het erfpand (onroerend goed), dat hij van Jan vanden Stadecker had verkregen en dat Jan rechtens toekwam in verband met de niet betaalde pachten en jaargelden, die men aan de Tafel van de H. Geest verschuldigd was uit de helft van de goederen, die Jan die Monec te Boterwijc bezat.)

42. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT 13 mei 1396

Wij Willem Andries zoen was, Jan vander Raffendonc, Jan die Kromme, Jan die Gruter van Roedereijghen, Henric vanden Schoet, Peter vanden Schoet ende Jan van Voirt, scepen in Oerschot, tughen onder onsen ghemeijnen seghel dat voir ons is comen Wouter Matheus zoen was van Esch ende heeft overghegeven ende opghedragen erfeliken voir hem ende voir sinen erfgenamen na hem Snellarden van Spulle tot sinen behoef ende siere erfgenamen na hem alle alsulken pachte als hem jairlics ghelt Moedel van Haubranken dat is te weten drie mudde rogghen ende een lopen roggen siaers erfs pachts ghelijc als scepen brieve dair opghemaect begripen ende inhouden uutghenomen dair af een mudde rogghen siaers dat Jacop Deenkens zoen was van Esch dair te voren op ghecocht ende gecreghen hadde, ende dat die voirsch. Wouter heeft gheloeft op hem ende op siin goet den voirsch. Snellarden ende sinen erfgenamen na hem die voirsch. erfrogghen te weren als men erve met recht sculdich is te weren, ende allen vorcommer dair in af te doen die van sinenweghen dair ommermeer op mach comen. Ghegeven inden jair ons Heren gheboirt dusent driehondert neghentich ende sesse dertien daghe

inden meije.

(Wouter, zoon van Matheus van Esch, heeft aan Snellard van Spulle overgedragen een erfpacht van 3 mud en 1 lopen rogge per jaar, die Moedel van Ilaubranken hem jaarlijks schuldig is, uitgezonderd 1 mud rogge, dat Jacob, zoon van Deenken van Esch, eerder had verkregen.)

VI. OUDE TOPONYMICA

(vervolg)

Uitdrukkelijk stellen wij nog eens, dat wij in deze rubriek geen kant en klare definities of verklaringen willen geven. Wel memoreren wij meningen van gerenommeerde toponymisten en trachten deze op de plaatselijke en streeksituaties te enten. Gaarne geven wij onze mening echter voor een betere. Korrigerende aanvullingen van vakgeleerden en gedegen amateurs in ons blad zullen zeker verhelderend werken en in brede kringen groter interesse wekken voor deze tak van wetenschap. Hebben wij ons in de eerste jaargang enkel beziggehouden met toponymica betreffende het grondgebied der gemeente Best, thans willen wij ook de gebieden van Oirschot, Veldhoven en van andere Kempische gemeenten bestrijken. Eventuele kopij hieromtrent uit onze lezerskring zien wij met belangstelling tegemoet.

18. "Eeuwsel" ——— (BEST)

Evenals het reeds eerder behandelde "Tabbaard" is ook "Eeuwsel" een geregeld in de oude verpondingsregisters van Best voorkomend toponiem. Lindemans leidt het af van "ooi" (schaap) en vertaalt "eeuwsel" als schapenweide (sele of seel = woning), schrale droge weide, dus weiland op minder vruchtbare grond. Moerman wil "eeuwsel" door middel van "sel" of "sele" doen afleiden van het werkwoord "eeuwen" (= voederen). Dit zou dan hetzelfde zijn als het Latijnse "pascere" (= weiden); het znw. "eeuwsel" zou in het Latijn vetaald kunnen worden met "pastin" of "pastus" (= weiland, ook wel eens "eeuwland" genoemd).

19. "De Reuten" ¹¹ ——— (BEST)

Het werkwoord "Teuten" is volgens Vercoullie en Moerman hetzelfde als "roten" (van vlas en hennep, waarbij de stengels aan inwerking van vochtigheid worden blootgesteld, om de kleverige substantie van de bast te doen verdwijnen en de samenhang tussen de vezels bijna geheel op te heffen). Het toponiem "De Reuten" zou dus betekenen de plaats, waar geroot werd.

20. "Schoor" ——— (BEST)

De oorspronkelijke betekenis van ons tegenwoordige woord "schoorsteen" is: de steen die de rookvang schoort of steunt. Schoren = steunen, stutten, schragen en een schoor is een balk of paal als steun onder

of tegen iets geplaatst. In Noord-Brabant is het vaak de benaming van oeverstukken langs kleine rivieren, dus land aan een rivier of beekje gelegen of ook aangewonnen of aangespoelde grond bij een dijk. Schoor is ook een balkbruggetje over een kleine waterloop.

21. "Lazarusbocht" (OIRSCHOT)

Reeds eerder (aflevering 3, jaargang 1, blz. 145, nr. 12) gaven wij een interpretatie van het toponiem "Bocht" en wel als een omheind stuk grond tussen de landerijen in. "Lazarusbocht" zou men dus kunnen vertolken als een afgezonderde plek voor melaatsen en of pestlijders. Mogelijk is het een herinnering aan een oude leprozerij.

22. "Boterwijk" ——— (OIRSCHOT)

Sabnfeld memoreert in zijn "Veldnamen van Nederland" enige anekdotische verklaringen, die hem werden verstrekt van "Boterweide", "Hulfterkamp", "Jaskamp", "Twaalfguldensakker", etc., namelijk als land dat verkocht werd voor een vaatje boter, een paar hulfters (klompen), een jas, twaalf gulden, etc.. Schiánfeld vindt dit echter onjuist en verklaart "Boterweide", "Boterkamp" en "Boterven" als vruchtbare grond, waarop de koeien veel boter geven. "Boterwijk" staat dus tegenover land, dat tamelijk onvruchtbaar en maar weinig waard is zoals bijvoorbeeld de "Dubbeltjesakker".

23. "Bijsterveld" (OIRSCHOT)

Bijster betekende reeds in het Middelnederlands verwilderd, onbegaanbaar, slecht, niet onderhouden. Onder Bij sterveld verstond men een stuk land, dat mager en weinig vruchtbaar was, en "Heren van Bijsterveld" noemde men de vagebonden en landlopers of armen en behoeftigen.

24. "Hemelrijken" (VELDHOVEN)

Moerman ziet het toponiem "Hemelrijken" beneden de grote rivieren ontstaan uit "hemel" in tegenstelling met "hel". De naam werd aan een plek grond gegeven vanwege zijn vruchtbaarheid. Ironisch werd ook wel eens slechte grond zo genoemd. Sch5nfeld laat de mogelijkheid open, dat sommige hemelnamen uit "heimael" (gerechtsplaats) zijn ontstaan. Anderen willen het uit de hogere ligging verklaren. Voor ons is het probleem van de hemelrijk-toponiemen zeker nog niet opgelost.

25. "Vlasroot" ~~—————~~ (VELDHOVEN)

Vlasroot is een veldnaam, waarmede men de plaats aanduidde, waar het vlas werd geroot of in de roten werd gelegd (zie nr. 19).

26. "Schoot" ——— (VELDHOVEN)

De veldnaam "Schoot", aldus Scheefeld, is te plaatsen bij de groep toponiemen, die betrekking heeft op de afsluiting of omheining van percelen land. Op de onbebouwde terreinen of het vrije veld werd het vee gedreven om te grazen. Daartegenover kende men het afgeschoten perceel land (akkers en hooilanden), dat men "schot" of "schoot"

noemde. Schot noemde men ook de afgeperkte ruimte voor varkens en schapen of ook de plaats, waar het zwervend vee werd opgeborgen (vgl. schutten = afsluiten door een schot of schutting).

27. "Wintelre" (VESSEM)

De Vries verklaart Wintelre (ontstaan uit Winterlo) als het bos van Winter (persoonsnaam Winidhari). Dit lijkt ons niet waarschijnlijk. Een zeer aanvaardbare interpretatie geeft A. de Bont, die het eerste lid, zoals bij Winterweerd en Wintervliet, beschouwt als de benaming van het koude seizoen. Hij ziet deze mening bevestigd door de ligging van Wintelre ten opzichte van de aangrenzende dorpen. Wintelre ligt namelijk open en bloot voor de koude noordenwind. Het toponiem "Winterbos" lijkt hem derhalve voor deze plaats zeer zeker mogelijk.

28. "Kreijelt" (VESSEM)

De naam van het gehucht Kreijelt of Kreiel te Wintelre wordt in oude registers ook gespeld als Craijelt en betekent zoals Kraaiel en Kralo "lo" of bos der kraaien (Kraaienbos).

29. "Knegsel" (VESSEM)

De tweede lettergreep "sel" (mnl. sael, sale of sele) betekende woning, zaal, verblijfplaats. In 1341 vinden wij de schrijfwijze "Knechtsel". De Vries denkt bij deze samenstelling van "knecht" en "sel" evenals bij "Heersel" aan een pleisterplaats voor langstrekken-de legers, waarbij dus onder knecht "wapenknecht" wordt verstaan.

(Gaarne houden wij ons voor betere explikaties aanbevolen.)

VII. GENEALOGICA

1. DE MANNELIJKE LIJN IN DE STAMBOOM VAN CORNELIUS MARTINUS ODULPHUS SCHEEPENS, geb. 31-12-1954 te Best.

(De exacte voorlopige gegevens binnen in 1660)

I. WILLEM SCHEPENS

geboren: vermoedelijk tussen 1580 en 1590
gehuwd : vermoedelijk tussen 1605 en 1615

II. ADRIAEN, zoon van Willem

geboren: vermoedelijk tussen 1605 en 1615
gehuwd : vermoedelijk omtrent 1635/1636

III. LAUREIJS, zoon van Adriaen

geboren: 1637
gehuwd : 1-8-1660 met Jenneken, dochter van Denis, zoon van Jacob Kemps (R.K. Best: 1 fol. 202, Schepenen Oirschot: 43 f. 191)

IV. a) Kinderen uit huwelijk III:

Wilhelmus Hendricus
1-2-1661 23-2-1678 (RK Best: 1 f. 123 resp. 137)

b) WILHELMUS, zoon van Laureijs

gehuwd met: Maria, dochter van Johannes de Roij op
9-6-1689 (RK Best: 1 f. 202, Schepenen Oirschot 45 f. 37)

V. a) Kinderen uit huwelijk IV b:

Wilhelmus Arnoldus Helena
17-4-1690 18-11-1691 16-10-1694
RK Best: 1 f. 166 RK Best: 1 f. 169 RK Best: 1 f. 175

Anna Laurentius
16-12-1696 8-9-1699
RK Best: 1 f. 180 RK Best: 1 f. 184

ARNOLDUS, zoon van Wilhelmus

b) gehuwd met: Catharina, dochter van Wilhelmus Baijens op
15-5-1729 (RK Best: 1 f. 220, Schepenen Oirschot 48 f. 5)

VI. a) Kinderen uit huwelijk V b:

Maria Wilhelma Joannes
20-3-1730 19-11-1732 31-1-1736
RK Best: 1 f. 273 RK Best: 1 f. 279 RK Best: 1 f. 287

Anna Maria
19-4-1740
RK Best: f. 336

b) JOANNES, zoon van Arnoldus

gehuwd met: Maria, dochter van Jan, zoon van Peter van Cuijck op 24-1-1762 (RK Best: klapper blz. 156, Schepenen Oirschot 49 f. 146)

VII. a) Kinderen uit huwelijk VI b:

Arnoldus Adrianus Wilhelmus Anna Maria Joannes
20-3-1763 3-3-1765 5-10-1767 25-3-1770 25-4-1772
Joannes Leonardus (RK Best: f. 65, 76, 90, 105,
9-5-1775 14-12-1778 116, 132, 157.)

b) LEONARDUS, zoon van Joannes

gehuwd met: Joanna Maria, dochter van Henricus van de Sanden op 16-2-1806 (RK Best: klapper blz.151)

VIII.a) Kinderen uit huwelijk VII b:

Maria Joannes Arnoldus Anna Maria
13-6-1807 7-12-1809 10-10-1813 22-1-1816
(doopboek RK Best: 1780 - 1831)

b) ARNOLDUS, zoon van Leonardus

gehuwd met: Joanna Maria, dochter van J.F.v.d-Zande op
24-4-1842 (B.S. Best)

- IX. a) Kinderen uit huwelijk VIII b:
Johannes Franciskus
 15-10-1847
 (B.S. Best)
- b) JOHANNES FRANCISKUS, zoon van Arnoldus
 gehuwd met: Elisabeth Hurkx (St.-Oedenrode) op 27-6-1884
 (B.S. Best)
- X. a) Kinderen uit huwelijk IX b:
Cornelius Johannes Martinus Josephus
 17-5-1893   17-10-1895
 (B.S. Best)   (B.S. Best)
- b) CORNELIUS JOHANNES, zoon van Johannes Franciskus
 gehuwd met: Maria Catharina van Abeelen op 3-7-1919
 (B.S. Best)
- XI. a) Kinderen uit huwelijk X b:
 Franciscus Antonius Maria Antonius Odulphus
 3-5-1920   9-7-1921
- Joanna Josephina Elisabeth Maria Arnolda Maria
 24-3-1924   31-5-1925   8-10-1926
- Martinus Theodorus Joannes Josephus Maria Adriana
 1-9-1929   19-4-1928   11-1-1931
- Theodorus Leonardus Henricus Wilhelmus
 24-1-1932   8-6-1933
- Waltherus Josephus Cornelius Maria Bernadette
 2-3-1935   23-7-1936
- Catharina Cornelia
 27-8-1940   (allen B.S. Best)
- b) ANTONIUS ODULPHUS, zoon van Cornelius Johannes
 gehuwd met: J.M. van de Sande op 23-2-1954 (B.S. Best)
- XII. a) Kinderen uit huwelijk XI b:
Cornelius Martinus Odulphus   Martinus Joannes Jozef
 31-12-1954   6-3-1957
- Antonius Franciscus Maria Johannes Cosmas Jozef
 11-2-1958   5-3-1961
- Theodorus Johannes Odulphus Antonia Catharina Joanna
 18-10-1962   14-7-1967
2. HET GESLACHT BASELMANS van 1672 - 1971
 (Gegevens verzameld uit de doopboeken respectievelijk geboorte-
 registers van veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar,
 vervolg op GENEALOGICA nr. 2 van aflevering 4, jaargang 1).

- HENRICUS BASELMANS   X   WILHELMINA VAN LIESHOUT
 12- 1-1812 Adam   get. Jan B.Vloors, J.v.d.Sanden
 1- 3-1815 Jan Baptist   H.v.d.Oetelaar, G.v.Asten
- WILLEM BASELMANS   X   JEANNE MARIE SMOLDERS
 24- 5-1813 Jan   get. G.de Wit, J.Baselmans
 29- 7-1819 Wilhelmina   J.van Rooij, J.v.d.Linde
- JOHANNES BASELMANS   X   JOHANNA VAN ROOIJ
 1- 9-1814 Johanna   get. G.de Wit, G.Beijssens
 5- 2-1821 Henricus   J.Bertrums, J.v.d.Linden
 4- 5-1822 Jacoba   G.de Wit, J.van Rooij
- ADRIANUS BASELMANS   X   CATHARINA BOGERS
 15- 3-1815 Bartel   get. G. de Wit, G.Beijssens
 27-10-1819 Willem   P.Timmers, J.Bertrums
 13- 4-1822 Antonius   tt G.de Wit, J.van Rooij
- JOHANNES BASELMANS   X   JOHANNA SENDERS
 21-12-1823 Willemijna   get. J.v.d.Meerendonk, J.Groenen
 30-11-1824 Dielis   J.F.Somers, L.Somers
 31-12-1825 Dielis   J.F.Somers, L.Somers
 17- 1-1828 Franciscus   H.v.d.Linden, A.Schippers
 20- 5-1830 Johannes   H.v.d.Linden, A.v.d.Sanden
 30- 7-1833 Egidius   P.v.Cronenburg, J.v.Rooij
- HENRICUS BASELMANS   X   GEERTRUDA SCIEEPERS
 19- 3-1834 Egidius   get. G.de Wit, J.van Rooij
 19- 4-1835 Hendriena   " J.F.Lodewijcks, J.v.Rooij
 5- 7-1837 Wilhelmina   J.v.Rooij, J.F.Lodewijcks
 6- 7-1839 Petronella   J.v.d.Sanden, J.v.Ham
 22- 1-1842 Joanna   J.v.d.Sanden, J.v.Ham
- HENDRICUS BASELMANS   X   FRANCIJNA SMITS
 9- 3-1836 Hendricus   get. H.v.d.Linden, A.v.d.Sanden
 23- 9-1837 Johannes   " H.v.d.Linden, A.v.d.Sanden
- ADRIAAN BASELMANS   X   HENDRINA SMITS
 5- 4-1838 Maria   get. H.v.d.Linden, A.v.d.Sanden
 7- 1-1840 Henricus   " G.v.d.Kruijzen, G.v.Lierot
 30- 3-1842 Johannes   " J.F.Timmers, P.J.Timmers
 12- 5-1844 Adam   " Th.v.d.Ven, St.Leeven
 7- 5-1847 Wilhelmina   " St.Leeven, Th.v.d.Ven
 19- 5-1850 Johanna Petronella   " Chr.de Greef, J.v.Nuene
 8- 3-1854 Johannes   " Chr.de Greef, Joh.v.Nuene
- JAN BASELMANS   X   JOHANNA VAN DE RIJT
 18- 6-1841 Wilhelmina   get. H.v.d.Linden, J.de Pon
 7- 9-1842 Hendriena   H.v.d.Linden, A.v.d.Linden
 2- 3-1844 Willem   H.v.d.Linden, A.v.d.Linden
 20- 9-1847 Hendricus   H.v.d.Linden, A.v.d.Linden
 9-12-1849 Peter Johannes   " H.v.d.Linden, J.de Pon
 9- 7-1853 Hendriena   A.v.d.Linden, Eg.v.d.Ven
 14- 3-1856 Martinus   Eg.v.d.Ven, J.v.d.Ven

WILLEM BASELMANS	X	ANTONET GROENEN
26-11-1844 Johanna Maria	get.	St.Leeven, Th.v.d.Ven
5- 3-1846 Adriaan	"	Th.v.d.Ven, G.Beijssens
24- 5-1848 Jan		J.de Pon, A.v.d.Linden
13- 7-1852 Antonius		Chr.de Greef, J.v.Nuinen
30- 8-1856 Catharina		E.v.d.Ven, A.Somers
5- 7-1858 Joanna		E.v.d.Ven, P.Louwers
2- 1-1861 Wilhelmus	"	J.Tops, E.v.d.Ven
17- 6-1864 Elisabeth		P.Louwers, E.v.d.Ven
FRANCISCUS BASELMANS	X	MARIA VAN LUIJTELAAR
12- 1-1855 Johannes Franciscus	get.	Ch.de Greef, J.v.Nuinen
21- 7-1856 Godefridus	"	Chr.de Greef, J.v.Nuinen
31- 5-1858 Johannes Mathias	"	Chr.de Greef, J.v.Nuinen
21- 5-1860 Henricus		Chr.de Greef, Th.v.d.Ven
9- 4-1863 Wilhelmus		Chr.de Greef, Fr.Bazelmans
10- 1-1866 Francis		Chr.de Greef, P.v.Lippen
ANTONIJ BASELMANS	X	JOHANNA CATHARINA VAN BARSCHOT
7- 2-1855 Wilhelmus	get.	Chr.de Greef, J.v.Nuinen
JAN BASELMANS	X	WILIMINA LIEBREGTS
5- 4-1855 Johannes	get.	Chr.de Greef, J.v.Nuinen
3- 2-1867 Catharina		Chr.de Greef, J.v.Nuinen
20-A-1858 Theodora		Chr.de Greef, Fr.Bazelmans
10- 8-1860 Allegonda		Chr.de Greef, Fr.Bazelmans
15- 2-1863 Adriana		Chr.de Greef, Fr.Bazelmans
13-11-1866 Catharina		Chr.de Greef, Fr.Bazelmans
ANTONIJ BASELMANS	X	ANNA CATHARINA VAN HERK
27-11-1861 Catharina	get.	Chr.de Greef, Fr.Bazelmans
14- 5-1866 Gerardus	"	Chr.de Greef, P.v.Lippen
5- 3-1869 Maria	"	G.Habraken, Chr.de Greef
21- 1-1876 Adriana	"	H.A.Habraken, A.Maas
JOHANNES BASELMANS	X	BARTHOLINA EIJMANS
22-12-1870 Johanna Cornelia	get.	P.Louwers, P.Blom
15- 1-1873 Hendrika	"	J.J.v.d.Ven, J.Somers
11-12-1876 Maria Elisabeth		Fr.Somers, J.J.v.d.Ven
19- 4-1879 Petronella		H.A.Habraken, A.Maas
ADRIAAN BASELMANS	X	ELISABETH VAN EXEL
9- 7-1872 Johannes	get.	P.Louwers, J.v.Esbeek
8- 4-1874 Wilhelmus	"	G.Habraken, A.Maas
1-11-1877 Antonetta	"	A.v.d.Linden, P.Louwers
12- 6-1880 Hendricus	"	P.Louwers, A.v.d.Linden
JAN BASELMANS	X	MARIA RIJKERS
30- 3-1876 Wilhelmus	get.	P.Louwers, A.v.d.Linden
8- 3-1878 Antonetta Cornelia	"	J.J.v.d.Ven, P.Louwers
JOHANNES FRANCISCUS BASELMANS	X	CORNELIA LUCIA HABRAKEN
17- 6-1879 Anna Maria Francisca	get.	H.A.Habraken, A.Maas
18- 1-1881 Franciscus Johannes Gerardus	"	H.A.Habraken, A.Maas

10-11-1883 Johannes Josephus Maria	get.	C.H.Habraken, A.Maas
30- 5-1886 Johannes Franciscus	"	H.A.Habraken, A.Maas
14- 1-1888 Gerardus Antonius Josephus	"	C.H.Habraken, A.Maas
18- 7-1890 Antonius Franciscus Louisius	"	G.de Vries, A.Maas
EGIDIUS BASELMANS	X	POULINA DER KINDEREN
22- 5-1882 Johannes wilhelmus	get.	P.Louwers, J.v.d.Schans
29-10-1883 Antonetta		P.Louwers, A.v.d.Linden
11- 1-1886 Willem	"	M.v.Kemenade, P.Louwers
5-11-1888 Cornelius Johannes		P.Louwers, M.v.Kemenade
27- 3-1890 Johannes		M.v.Kemenade, P.Louwers
3- 1-1893 Arnoldus Cornelis		W.Poppelier, J.J.v.d.Ven
15- 2-1896 Catharina Hendrica		L.v.d.Looij, P.Faessen
9- 4-1898 Johanna Gertruda		F.v.Dommelen, J.Koppelmans

(wordt vervolgd)

(Zie ook hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2: Genealogische aantekeningen betreffende de geslachten LINTERMANS en VOS VAN BEERSE.)

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

(vervolg)

9. "De Lakenhal " (Vrijthof 10)

De monumentenlijst der gemeente Oirschot omschrijft dit perceel als volgt: " Huis met witte topgevel met vlechtingen, vermoedelijk XVIII. Luiken. Fraai gebouw van algemeen belang wegens oudheidkundige en kunsthistorische waarde. "

Op een oude primitieve tekening van 1620 staat als eigenaar van dit pand genoteerd:

A. MATHIJS VAN DER BERCKT

De oude verpondingsregisters vermelden de volgende eigenaars respectievelijk bewoners:

B. JASPER MICHIEL VAN COURSEL en iets later diens kinderen JAN, GERART en HENRICA. omstreeks 1640 "Huijs den Laekehhal aen de merkt", Kerkhof 1, fol. 115r grootte: niet vermeld, aanslag: 2 gulden 10 stuiver

C. GERART VAN COURSEL en later diens weduwe CATHALIJN omstreeks 1650 "Hdijs den Laekehhal aen de merkt", Kerkhof 1, fol. 114v

D. DE KINDEREN VAN JACOB SELANTS

- ""Huijs den Laekenhal aen de merkt", kerkhof 1, fol. 72
- E. JOORIS ZEELANTS 1732
"Huijs den Laekenhal aen de merkt", kerkhof 2, fol. 148v
- F. HENDRICK EIJBERT VLBIINCX 1737
"Huijs den Laekenhal aen de merkt", kerkhof 2, fol. 148v
- G. MARIA DE WEDUWE VAN EIJBERT VLEMMINCX 1754
"Huijs den Laekenhal aen de merkt", Kerld1b13, fol. 197v
- H. HENDRICK JAN BAPTISTE SMIT 1773
"Blijs den Laekenhal aen aé merkt", kerkhof 4, fol. 139
- I. DE KINDEREN VAN ANTHONIJ VAN DIEPT 1800
"Huijs den Lakenhal en stal aan den markt"
grootte: niet vermeld, aanslag: 2 gulden 13 stuiver
verpondingsboek: Kerkhof 5 fol. 135v
- J. DE KINDEREN VAN JOHANNES HENDRIKUS MERCK: HENDRIK, JASPER, HENDRIKA, ANNA en CATHARINA 1803
"Huijs den Lakenhal en stal aan den markt", kerkhof 6, fol. 135
- De kadastrale leggers vermelden de volgende eigenaren:
- K. DE KINDEREN VAN JOHANNES MERCK (winkelier) 1832
"Huis en erf"
groot: 1 roede 23 ellen, F 772, art. 431
- L. ADRIAAN MERCX (winkelier) 1832
"Huis en erf", F 772, art. 926
- M. JAN MERCX en cons. (smid) 1848
"Huis en erf"
groot: 1 A 23 CA, F 772
toevoeging in 1886
"Buis en erf"
groot: 1 A 0,6 CA, F 771, art. 1476, nu F 2761
- N. WILHELMUS JACOBUS MERCX (koopman) en CORNELIA CHRISTINA MERCX (modiste) 1892
"Huis, schuur en erf"
groot: 2 A 28 CA, F 3094, art. 3708
- O. JOSEPHINA MARIA SCHUURMAN, WEDUWE VAN WILHELMUS JACOBUS MERCX, en JOHANNES JOZEF CORNELIS MERCX (koopman) 1936
"Huis, erf en magazijn"
groot: 2 A 28 CA, F 3094, art. 4084
- P. JOHANNES JOZEF CORNELIUS MERCX (koopman) 1944
"Huis, erf en magazijn"
groot: 2 A 28 CA, F 3094, art. 4084
10. "De Prins van Oranje" (Markt 19)
(Het pand Markt 19, waarin thans de AMRO-BANK is gevestigd, staat niet op de lijst van onroerende monumenten der gemeente Oirschot.)

- In de oude verpondingsregisters ontmoeten wij de volgende eigenaars van dit perceel:
- A. AERT VAN ROIJ omstreeks 1700
"Huis en hof"
groot 16 roeden, aanslag 2-7-8
verpondingsboek: kerkhof 2, fol. 63^v
- B. MR. THEODORUS MESSEMAECKERS 1715
"Huis en hof"
groot 16 roeden, aanslag 2-7-8
verpondingsboek: kerkhof 2, fol. 63^v
- C. JAN HENRICX VAN DEN NIEUWENHUIJSEN na 1715
"Huis en hof"
groot 16 roeden, aanslag 2-7-8
verpondingsboek: kerkhof 2, fol. 63^v
- D. JOSEPH DIRCX VAN BEERS 1734
"Huis en hof"
groot 16 roeden, aanslag 2-7-8
verpondingsboek: kerkhof 2, fol. 63v
- E. JOHANNES JOSEPHS VAN BEERS 1748
"Huis en hof"
groot 16 roeden, aanslag 2-7-8
verpondingsboek: kerkhof 2, fol. 63v
- F. HELENA DANIELS DE ROIJ, WEDUWE VAN JOHANNES JOSEPHS VAN BEERS 1753
"Huijs en hof de Prinse van Oranje"
groot 16 roeden, aanslag 2-7-8
Kerkhof 3, fol. 85
- G. LEONARDUS DE ROIJ 1780
(bij testament voor schepenen van Lieshout gepasseerd)
"Huijs en hof de Prinse van Oranje"
groot 16 roeden, aanslag 2-7-8
Kerkhof 4, fol. 56v
- H. ANDREAS NAHUIJS 1781
""Huijs en hof de Prinse van Oranje"
groot 16 roeden, aanslag 2-7-8
Kerkhof 5, fol. 59
- I. JOHANNES VERSPEEK 1800
"Huijs en hof de Prinse van Oranje"
groot 16 roeden, aanslag 2-7-8
Kerkhof 6, fol. 58
- De oude kadastrale leggers vermelden de volgende eigenaren:
- J. JOHANNES CORNELIS VERSPEECK en iets later de weduwe 1832
"Huis, schuur en erf"
groot: 4 roeden 89 ellen, F 597, art. 734/2
"Tuin"
groot: 10 roeden 10 ellen, F 598, art. 743/3

- K. MARIA ANNA VERSPEEK (te Berlicum) na 1832
 "Huis, schuur en erf"
 groot: 4 roeden 89 ellen, F 597, art. 1217
 "Tuin"
 groot: 10 roeden 10 ellen, F 598, art. 12.17
- L. ANTONIJ CORNELIS VERHOEVEN 1849
 "Huis, schuur en erf" (1868 afgebrand)
 groot: 4 roeden 89 ellen, F 597, art. 2117
 "Tuin"
 groot: 10 roeden 10 ellen, F 598, art. 2117
- M. CATHARINA BARBARA HEIJNSBERGEN, WEDUWE VAN ANTONIJ CORNELIS VERHOEVEN 1898
 "Huis, schuur en erf"
 groot: 4 roeden 89 ellen, F 597, art. 2117
 "Tuin"
 groot: 10 roeden 10 ellen, F 598, art. 2117
- N. GERARDUS HENRICUS PRINCEE (slager en rijtuighouder, overleden 1945), NICOLAAS HENRICUS PRINCEE (graanhandelaar, overleden 1930), HENDRIK PRINCEE (slager, overleden in 1911) en PETRONELLE JOHANNA PRINCEE (koffiehuis-houdster) na 1900
 "Huis, schuur en erf"
 groot: 4 roeden 89 ellen
 "Tuin"
 groot 10 roeden 10 ellen
 F 598 plus F 599 wordt F 3352, art. 4949
 Verbouwing in 1921, scheiding 1931
- O. a. HENDRIK PRINCEE, zoon van Hendrik (slager) 1956
vereniging: F 2828, F 584, F 4187 en F 3352 (zie N.)
 " 2 Huizen, schUur en tuin" groot 68 A
 nieuwe sektiet F, 4380, art. 5561/28 uit:
 art. 5561/7 F 2828 : tuin, 28 A 60 CA
 art. 5561/20 F 584 : tuin, 7 A 80 CA
 art. 5561/25 F 4187: tuin, 18 A
 art. 5561/27 F 3352 : huis en tuin, 14 A 99 CA
 succ. 1949 en 1950, scheiding 1951
- b. van deze 68 are aan P.F.E. VAN DE WAL 1961
 29 A 95 CA, art. 7201/2 (weiland, bouwterrein)
- c. eveneens van deze 68 are aan de GEMEENTE 1961
 5 A 2 CA art. 485/2992 (toegang)
- d. HENDRIK behoudt zelf 33 A 3 CA, art. 5561/29, F 4648
 (winkel, café, schuur, erf, tuin)
- P. THEODORUS JOHANNES PRINCEE 1964
 "Winkel, café, schuur, erf, tuin"
 F 4648, art. 5561/29
 33 A 3 CA (Theodorus overlijdt 5 weken na Hendrik)
- Q. MEJUFFROUW EMILIE HUBERTA HERMANS 1964

- "Winkel, café, schuur, erf, tuin"
 F 4648, art. 5561/29, 33 A 3 CA
- R. a. AMRO-BANK, OIRSCHOT 1967
 "Winkel, café, schuur, erf, tuin"
 F 5533, art. 8183
- b. GEMEENTE OIRSCHOT 1970
 2715 m², de Amro-bank houdt dus 588m²
- c. MEVROUW C.M.A. DE KROON VAN DEN OEVER 1971
 200 mL, de gemeente houdt dus 2515 m²

IX. DE EXPOSITIE "DOCEREND VERLEDEN" TE BEST

De tentoonstelling "Docerend Verleden" in de burgerzaal van het raadhuis te Best behoort nu reeds drie maanden tot het verleden. Zij werd, evenals de expositie te Oirschot in 1971, een groot sekses, Ruim 3000 bezoekers werden geteld. Vooral onder de jeugdigen waren vele enthousiaste bezoekers, die voor de wereld van toen een zeer grote interesse toonden. De toeloop was herhaaldelijk zo groot, dat de vijf aanwezige explicateurs oren en monden tekort kwamen, om alle vragen te beluisteren en te beantwoorden.

Een unieke kollektie gereedschappen uit het oude kuipers-, timmerman- en klompenmakersambacht, een verzameling keurige reproducties van oude foto's, prentbriefkaarten en tekeningen, de blazoenen, bogen en het vaandel van het St.Odulphusgilde te Best, een keUrkollektie van oude oorkonden en archiefdelen van de oude Heerlijkheid en Vrijheid Oirschot-Best van 1290 tot 1700, en een kleine handbibliotheek, bestaande uit uitstekende standaardboeken over leven, weten en werken in het verleden, vormden inderdaad één groot "docerend verleden". Bijzonder verheugend is echter de nawerking van deze expositie. Wij menen hiermede in de roos te hebben geschoten. Naar aanleiding hiervan ontvangen wij nog steeds vele bezoekers op het streekarchivariaat die zeer uiteenlopende onderwerpen in het archief en onze handbibliotheek komen bestuderen. Het aantal bezoekers is sinds deze expositie als het ware vertienvoudigd. Er wordt ijverig gespeurd naar toponymische, genealogische en historische gegevens. Ook de lijst van Campinia-abonnees is met een klein honderdtal vermeerderd. Uit vele plaatsen binnen en buiten Brabant bereiken ons naar aanleiding van de tentoonstelling schriftelijke verzoeken om allerlei inlichtingen. De benaming van deze tentoonstelling als "Docerend Verleden" is dus, dunkt ons, zeer juist geweest en heeft aan onze doelstelling ten volle beantwoord.

De organisatoren van "Docerend Verleden"

X. LIJST VAN KEMPISCHE STEDEN, VRIJHEDEN, DORPEN EN KLOOSTER-BEZITTINGEN IN 1526 MET OPGAVE VAN HET AANTAL HAARDSTEDEN EN HUN BIJDRAGE IN DE BEDE.

	Haardsteden				
	gld.	st.	den.	totaal	belastbaar
Oirschot	2472	14	9	778	584
Oostelbeers	236	19	10	74	56
Middelbeers	151	18	6	45	34
Eersel	537	19	2	173	130
Bergheijck	805	5	8	249	187
Duijssel	132	5	8	41	31
Hapart	206	12	2	63	48
Lou' onder Eersel	189	12	0	89	67
Castelré	141	7	6	43	33
Westerhoven	418	4	0	126	95
Dommelen	179	10	3	51	39
Rijthoven	352	6	9	104	78
Steensel	138	14	6	45	34
Bladel	522	18	5	171	129
Reusel	391	14	9	127	96
Loemel	818	15	6	256	192
Oirle	277	6	8	80	60
Vessem	277	0	2	82	62
Merefelt	58	3	4	16	12
Knechsel	86	6	0	24	18
wijntelre	168	17	4	50	38
Bestel b/ Eindh.	283	2	10	84	63
Strijp met Eckart	377	16	9	104	78
Stratum	217	10	1	71	54
weerde	402	5	3	118	89
Waelre	333	0	8	100	75
Aalst	212	15	7	67	51

	Haardsteden				
	gld.	st.	den.	totaal	belastbaar
Sond. en Veldh.	375	9	5	111	84
Blaerthem	131	10	4	40	30
woensel	667	8	8	195	147
Zeelst	270	13	10	74	56
Eindh.	815	7	10	224	192
Joffs.Clooster	981	13	6		
Hoijdonc	86	17	7		
Abdijav.Postel	272	4	0		
Floref met Lieshout	100	11	3		

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. ANTWOORD OP DE VRAAG VAN A. VAN ESCH TE OIRSCHOT IN CAMPINIA JAARGANG 1, AFLEVERING 4, BLZ. 211, NR. 7
(door F.W.Smulders, Is-Hertogenbosch)

Naar aanleiding van blz. 211 Campinia over uitgifte "gemeijnt" van Oirschot (blz. 40, nr. 1). De grenzen van een "gemeijnt" vallen niet altijd samen met de grenzen van een jurisdictie van een schepenbank. De woeste gronden ten westen van de Beerze behoren bij de "gemeijnt" van Oosterwijk, die met een punt loopt tot de Huigevoort bij Middelbeers. Dan is er nog de "gemeijnt" van Spooronck en Hedel. Beide gebieden vallen buiten de "gemeijnt" van Oirschot en Best. "Ten Lake" is op de grens van Best en St.-Oedenrode; dan gaat de grens langs de Voskuil naar de Hoberch en naar de Eckenrijt; dan gaat de grens naar het westen, ik meen tot de Beerze, maar langs den Heuvel weer naar het centrum van Oirschot. Over de grens van de Oirschotse "gemeijnt" langs Boxel en Liempde staat niets in de uitgiftebrief. Dat was blijkbaar duidelijk genoeg. Aan het eind staat er alleen: zoals de grenzen der drie Aenkenskinderen zich uitstrekken. Wat op blz. 211 gezegd wordt over Oosterwijk, Haren of Boxel is onjuist. En de Bekersberg is de grens tussen de "gemeijnt" van Oosterwijk en de "gemeijnt" van Moergestel'.

2. GENEALOGISCHE AANTEKENINGEN BIJ DE TWEDE EN DERDE AFLEVERING VAN CAMPINIA.
(door A. van Esch, Oirschot)

a. De familie LINTERMANS (blz. 62, nr. 54 en 55, 30-4-1614)
"Gielis Anthonis als momber van zijn vrouw Geertruid heeft aan Goyard Jan Bierens ten behoeve van Mechtelt, dochter van Jacob Lintermans, overgedragen een vierde van de Berkenbeemt."
Wie was deze Mechtelt Lintermans? Waarschijnlijk was Goyard Jan

Bierei haar voogd en was Mechtelt dus in 1614 nog minderjarig. Haar vader, Mr. Jacob Lintermans, was in 1611 overleden en haar moeder omstreeks 1598 reeds. Mechtelt had nog twee broers, Ambrosius en Sylvester. Laatstgenoemde was de stichter van de Oirschotse Carmel. Navolgend moge ik enige genealogische gegevens over deze belangrijke familie noteren:

- I. Mr. Jacob Lintermans, in een "soenbrief" van 10-6-1536 "Meester Chirurgijn" genoemd.
- II. Mr. Sylvester Lintermans, overleden v66r 1576. Heer Wouter Gregorissen van Cuijck, priester en kanunnik, verklaart op 26-10-1615, dat hij als rektor van het St.-Anna-beneficium in 1575 een huis heeft verhuurd aan Jenneken, de weduwe van Sylvester Lintermans, meester-chirurgijn. Sylvester en Jenneken hadden twee zonen:
  - III. 1. Mr. Jacob (volgt onder IIIA)
  2. Mr. Philip (overleden 14-10-1630 te Oisterwijk), gehuwd met Elisabeth, dochter van Adriaan Verbenen uit Best. Uit het huwelijk van Philip en Elisabeth zijn de volgende kinderen geboren: a) Jacob, gedoopt 21-3-1600, gehuwd op 21-6-1622 met Margaretha Adriaans te Oisterwijk, b) Jenneken, gedoopt 11-3-1602, c) Thomas, gedoopt 29-12-1604, d) Martin, gedoopt 11-3-1607, e) Maria, gedoopt 19-11-1610.
- III A. Mr. Jacob wordt genoemdEae"soenbrieven" van 1588 en 1594. Hij was gehuwd met Elizabeth Jansens. Kinderen uit dit huwelijk waren:
  - IV. 1. Sylvester (volgt onder IV)
  2. Ambrosius, arts in 's-Hertogenbosch
  3. Margaretha of Mechtelt (overleden 5-2-1641)
- IV A. Sylvester, gedoopt te Oitschot in 1595, gehuwd in 1615 met Marie Magdalena Bonifante te Napels in Italië. Uit dit huwelijk werd geboren:
  - V. Maria, gedoopt te Napels op 4-10-1617. Deze trad in de door haar vader op 22-5-1644 gestichte Carmel te Oirschot (Klooster Bleijendaal in de Nieuwstraat).
- b. De familie VOS VAN BEERSE (blz. 81/8, 83/11 en 86/15)

Op bovengenoemde bladzijden van de eerste jaargang van Campinia is herhaaldelijk sprake van het geslacht Vos van Beerse. In 1912 verscheen de publikatie: "Genealogieën van enige voorname aan elkaar verwante Melerijsche geslachten" door A.M.Frenken en Jhr. Mr. A.F.O.van Sasse van Ysselt, waarin op bladzijde 52 een geslachtslijst Vos van Beerse voorkomt. Aan deze lijst kunnen diverse aanvullende gegevens worden toegevoegd, welke men kan vinden in a. "Taxandria" V blz. 257 e.v., b. "Campinia", jaargang 1, blz. 81, 83, 85, 86, 142 en 198, c. Annuarium H. Noyen 1311, 1471 en 1479, d. "Geschiedenis van het bisdom 's-Hertogenbosch" door L.H.C. Schutjes, Deel V, blz. 354, 359, 364, 365, 367 en 368, e. "Documenten betreffende de Kapittels van Hilvarenbeek, St.-Oedenrode en Oirschot" door A.M.Prenken, blz. 281 en 282.

3. "DE TIJD TUSSEN DE EERSTE POSTZEGEL EN HET NIEUWE POSTKANTOOR" ENIGE HISTORISCHE AANTEKENINGEN OVER DE POSTERIJEN TE BEST.
(door C.B.J. van den Biggelaar, Best)

11ET EERSTE BESLUHUIS.

De eerste bemoeienissen van de rijksoverheid met de posterijen dateren van 1850 toen de Postwet voor het Koninkrijk der Nederlanden van kracht werd.

Hierin was o.a. bepaald, dat in elke gemeente een postinrichting moest zijn. Ter uitvoering van deze wet werd op 1 mei 1851 te Best het eerste "bestelhuis" ingericht, de meest eenvoudige vorm van een postkantoor.

Herenanus Voorpoel, geboren te Tubbergen in 1807, bemande als "brievengaarder" dit bestelhuis op het adres C 223. Voor zover nog in het kadaaster kan worden nagegaan stond dit huis aan het huidige Kerkhofpad.

Op 1 april 1861 werd dit bestelhuis gepromoveerd tot hulppostkantoor. Na het overlijden van de eerste brievengaarder werd Hermanus van Gemert in deze functie benoemd op 1 februari 1873.

Het hulppostkantoor werd toen gevestigd in het stationslogement op de plaats waar thans Hotel der Kinderen is gevestigd, en later in een houten gebouwtje achter het stationslogement. Zoals in die tijd gebruikelijk, moest de brievengaarder zelf voor een lokaliteit zorgen waarin het hulppostkantoor kon worden gevestigd.

DE POSTEXPEDITIE

De verzending van de post geschiedde in die tijd nog per postkoets, zoals o.a. blijkt uit het rapport over "De toestand van de gemeente over het jaar 1852", waarin over het openbaar vervoer staat: "terwijl er dagelijks voor reizigers, soms tweemaal per dag, gelegenheid bestaat voor vervoer op 's-Bosch, Eindhoven en tussenliggende plaatsen zoo per diligence, als met het rijtuig van van Geffen en met het postkarretje over den steenweg".

Ook partikuliere vervoerbedrijven zorgden in die tijd voor het vervoer van poststukken, zoals blijkt uit een verzoek d.d. 4 september 1867 van C.A.H. van Kol, Postwagenondernemer, Koopman en Expeditie te Eindhoven, aan het gemeentebestuur van Best om bij de minister te bevorderen, dat hij de post mag vervoeren van Best via Sint-Oedenrode naar Veghel. Daarvoor wil hij desnoods doorrijden tot Grave toe. De eventuele vergoeding hiervoor zou zijn slecht renderende "lijndienst" kunnen redden. Het bleek niet veel te hebben gebaat, want op 9 oktober 1867 deelde deze postwagenondernemer mee, dat hij zijn lijndienst zou staken en pas zou heropenen als hij de post op deze lijndienst tegen een bepaalde vergoeding mocht vervoeren.

Toen de spoorwegen opkwamen, werd de postverzending grotendeels door de spoorwegen overgenomen.

DE TELEGRAAF

Om een snellere berichtgeving dan per postkoets mogelijk te maken, werd door het gemeentebestuur van Best in 1867 aan de Maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen verzocht, de telegraaf op het

station te Best ook voor het publiek open te stellen. Helaas, bij brief van 15 maart 1867 deelden de spoorwegen mede, dat aan dit verzoek niet kon worden voldaan, omdat "de kosten daaraan verbonden zeer zeker niet zouden worden gedekt door de opbrengst". Later werd - gesteund door de omliggende gemeenten - andermaal eenzelfde poging gedaan. Na wat heen en weer geschrijf tussen de gemeente en de spoorwegen over de hoogte van het te heffen bestelloon voor de telegrammen binnen de gemeente, dat volgens de spoorwegen niet hoger mocht zijn dan 10, 15 of 20 cent per telegram, omdat er anders van de telegraaf op het station niet veel gebruik meer zou worden gemaakt, werd de telegraaf op het station op 1 februari 1871 voor partikulier gebruik opengesteld.

De beoogde snelheid van de telegrammen kwam echter niet altijd goed tot zijn recht. In een brief van 2 oktober 1875 deelden de spoorwegen aan het gemeentebestuur mede, dat de stationschef had gerapporteerd, dat de door de gemeente aangestelde besteller van de telegrammen nimmer op het station aanwezig was en alle telegrammen door de stationsarbeider aan de woning van de besteller moesten worden bezorgd. De spoorwegdienst liet het volgens deze brief niet toe, dat de stationsarbeider zich van zijn post verwijderde, waardoor de telegrammen zeer werden vertraagd.

Om in dit ongerief te voorzien werd de gemeente verzocht "den besteller te gelasten om gedurende den tijd, dat de telegraafdienst geopend is, zich veeltijds aan het station te bevinden en hem met den stationschef in overleg te doen treden, hoe in Zijne afwezigheid het best en zonder den dienst op het station hinderlijk te zijn zal-kunnen worden voorzien".

De besteller heeft het zich blijkbaar ter harte genomen en zijn leven gebeterd, want uit latere korrespondentie blijkt, dat hij deze functie 25 jaar lang heeft behouden.

EERSTE NIEUWBOUWPLANNEN.

In 1900 kwamen de eerste plannen voor de bouw van een nieuw hulppostkantoor annex telegraafkantoor. Bij brief van 30 juli 1900 vroeg de inspekteur van de posterijen te 's-Hertogenbosch of de gemeenteraad in beginsel bereid was om dit hulppostkantoor te bouwen en dit voor een periode van 10 jaar aan het rijk te verhuren. Deze brief werd in de raadsvergadering van zaterdag, 4 augustus 1900, voorgelezen door de burgemeester. De raad ging in beginsel akkoord.

In de raadsvergadering van 22 september 1900 werd een soortgelijke brief voorgelezen van het Hoofdbestuur van de Posterijen te 's-Gravenhage. De gemeenteraad verklaarde genegen te zijn dit postkantoor te doen bouwen, zodra in 1901 het terrein naast de pastorie (zuidwest) daartoe geheel kon worden bestemd. Hierop stonden 3 huisjes, waarvan er in 1883 al 2 door de gemeente waren aangekocht van de gebr. Hoppenbrouwers, met de bedoeling die af te breken, omdat zij enige meters in de kom van het dorp vooruit gelegen waren. In de raadsvergadering van 13 oktober 1900 besloot de gemeenteraad de burgemeester volmacht te verlenen, het derde huisje op dit terrein, dat eigendom was van "den arme" bij de openbare veiling aan te kopen, zodat het gehele perceel E nr. 1991 naast de pastorie voor de bouw van een nieuw hulp-

postkantoor beschikbaar kwam. In de raadsvergadering van maandag 29 oktober 1900 werd de aankoop van het armenhuisje door de burgemeester door de raad gelegaliseerd. Koopprijs f 1.800,--. Hoe het nu verder moest was blijkbaar een beetje onduidelijk en daarom besloot de gemeenteraad na enige "heen en wederspraak" de wethouders in commissie naar Uden te sturen, om inlichtingen in te winnen en het daar gebouwde postkantoor te gaan bezichtigen. De wethouders brachten verslag uit in de raadsvergadering van 15 december 1900. Besloten werd van het bouwen van een nieuw hulppostkantoor af te zien, vanwege de grote kosten.

DE LAATSTE "BRIEVENGAARDER".

Op 1 maart 1901 werd de heer A.J.Theunissen, brieven- en tel te Sint-Oedenrode, tot brievegaarder in Best benoemd. Doordat het hulppostkantoor gevestigd was ten huize van de brievegaarder, en deze niet bepaald honkvast bleek te zijn, verhuisde het postkantoor enige keren, tot de brievegaarder in mei 1908 een eigen woning betrok, in de huidige Nieuwstraat nabij het oude postkantoor.

ZELFSTANDIG HULPTELEGRAAF- EN TELEFOONKANTOOR.

Op 4 juli 1907 kwam een rekest binnen van A. de Wert, boterhandelaar te Best, over de vestiging van een hulpteleggraaf- en telefoonkantoor, waaraan dit Bestse bedrijf blijkbaar grote behoefte had in verband met de buitenlandse handel. Brievegaarder Theunissen was bereid voor een lokaal te zorgen en de bediening van de telegraaf en telefoon op zich te nemen tegen een jaarlijkse door de gemeente uit te betalen vergoeding van f 165,--. Voor het bestellen van de telegrammen binnen de kom van de gemeente inkasseerde hij nog eens een bedrag van f 85,--. De gemeente ontving hiervoor van het rijk 10 cent per besteld telegram of telefootelegram. Zolang de restitutie van het rijk de kosten niet dekte, paste de heer de Wert het ontbrekende bij. Voorwaarde hiervoor was, dat de door en voor rekening van de heer de Wert te plaatsen telefooncel zijn eigendom bleef en het telegraafkantoor open moest zijn van 8.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 20.00 uur. Alle raadsleden zagen het grote belang van deze overeenkomst in en omdat het de gemeente geen cent kostte besloot de raad in zijn vergadering van 6 juli 1907 in principe dit kontrakt aan te gaan en burgemeester en wethouders te machtigen om daarover met het rijk verder te onderhandelen. Er kwam echter een kink in de telefoonkabel. Alle goede bedoelingen ten spijt kon de concentratie in één gebouw van het hulppostkantoor en het hulpteleggraaf- en telefoonkantoor in 1907 niet worden gerealiseerd, omdat de brievegaarder niet akkoord ging met de bedongen openingstijden van het telegraaf- en telefoonkantoor, aangezien hij maar 8 diensturen per dag mocht hebben. Enige persoonlijke meningsverschillen tussen de brievegaarder en de heer de Wert bleken bij deze beslissing duidelijk een rol te hebben gespeeld. Op 16 april 1908 richtte de heer A. de Wert andermaal een rekest aan de raad over de vestiging van een hulpteleggraaf- en telefoonkantoor, waarin werd verzocht het door de raad op 6 juli 1907 in principe gesloten kontrakt tot uitvoering te brengen. In de raadsvergadering van 24 april 1908 werd met algemene stemmen besloten een verzoek te richten aan de

minister van Waterstaat om een hulptelegraaf- en telefoonkantoor te vestigen op het adres C nr. 213 (Nieuwstraat) in het pand van de heer Alphons Cras, die zich bereid had verklaard voor een bedrag van f 250,-- per jaar het kantoor te bemannen en voor de bestelling van de telegrammen te zullen zorgen. Het kantoor zou geopend zijn van 7.30 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 20.00 uur en op zon- en feestdagen op door het rijk te bepalen uren. Op 1 mei 1909 werd het hulptelegraaf- en telefoonkantoor opengesteld. De inspekteur van de postkerken kon niet anders dan zich bij deze situatie neerleggen en deelde dan ook mede, dat ervan werd afgezien de diensten van het hulptelegraaf- en telefoonkantoor onder te brengen bij het hulppostkantoor.

KONCENTRATIE P.T.T.-DIENSTEN

Bij de benoeming van de heer H. Cornelissen tot postkantoorhouder te Best in 1926 werden het hulppostkantoor en het hulptelegraaf- en telefoonkantoor verenigd en ondergebracht in het door de heer Cornelissen gebouwde pand Nieuwstraat 32. Op 13 april 1959 werd de huidige directeur van het postkantoor benoemd en werd het postkantoor ondergebracht in het pand Nieuwstraat 58, dat werd gehuurd van Gebr. van Heeswijk N.V. te Best. Op 1 maart 1965 werd het postkantoor, dat tot dan toe steeds de status van hulppostkantoor had gehad, gepromoveerd tot zelfstandig postkantoor. Na vele omzwervingen was de opening van het nieuwe riante postkantoor aan de Raadhuisstraat op 29 oktober 1971 bijzonder welkom.

Het verschil tussen dit prachtige gebouw en het eerste "bestelhuis" is wel even groot als dat tussen de keurig gekartelde postzegels van 1971 en de hoekig afgeknipte eerste postzegels uit 1852 met de afbeelding van Koning Willem III.

C.B.J.van den Biggelaar.
29 oktober 1971